Sprawozdanie z wdrażania

Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014-2020

za rok 2018

SPIS TREŚCI

1. Identyfikacja sprawozdania rocznego z wdrażania 4

2. Przegląd wdrażania programu operacyjnego 5

3. Wdrażanie osi priorytetowej (art. 50 ust. 2 rozporządzenia (UE) nr 1303/2013) 8

3.1 Przegląd wdrażania 8

3.2 Wspólne wskaźniki i wskaźniki specyficzne dla programu 18

3.3 Cele pośrednie i końcowe określone w ramach wykonania (art. 50 ust. 2 rozporządzenia (UE) nr 1303/2013) – przedkładane w rocznych sprawozdaniach z wdrażania począwszy od 2017 r. 18

3.4 Dane finansowe 18

4. Podsumowanie przeprowadzonych ewaluacji 18

5. Informacje na temat wdrażania inicjatywy na rzecz zatrudnienia ludzi młodych, w stosownych przypadkach (art. 19 ust. 2 i 4 rozporządzenia (UE) nr 1304/2013) 18

6. Kwestie mające wpływ na wykonanie i podjęte działania (art. 50 ust.2 rozporządzenia (UE) nr 1303/2013) 21

7. Streszczenie podawane do wiadomości publicznej (art. 50 ust. 9 rozporządzenia (UE) nr 1303/2013) 23

8. Sprawozdanie z wdrażania instrumentów finansowych (art. 46 rozporządzenia (ue) nr 1303/2013) 23

9. Działania podjęte w celu spełnienia warunków wstępnych (art. 50 ust. 2 i 4 rozporządzenia (UE) nr 1303/2013), w przypadku gdy mające zastosowanie warunki wstępne nie zostały spełnione w momencie przyjmowania PO 24

10. Postępy w przygotowaniu i wdrażanie dużych projektów I wspólnych planów działania (art. 101 lit. h) i art. 111 ust. 3 rozporządzenia (UE) nr 1303/2013) 24

10.1 Duże projekty 24

10.2 Wspólne plany działania 25

11. Ocena wdrażania programu operacyjnego (art. 50 ust. 4 i art. 111 ust. 4 rozporządzenia (UE) nr 1303/2013) 26

11.1. Informacje zawarte w części A i realizacja celów programu (art. 50 ust. 4 rozporządzenia (UE) nr 1303/2013) 26

11.2. Szczególne przedsięwzięcia mające na celu promowanie równouprawnienia płci oraz zapobieganie dyskryminacji, w tym w szczególności zapewnienie dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, i rozwiązania wdrożone, aby zapewnić włączenie punktu widzenia płci do programów operacyjnych i operacji (art. 50 ust. 4 i art. 111 ust. 4 akapit drugi lit. e) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013) 43

11.3. Zrównoważony rozwój (art. 50 ust. 4 i art. 111 ust. 4 akapit drugi lit. f) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013) 44

11.4. Sprawozdania dotyczące wsparcia wykorzystanego na cele dotyczące zmiany klimatu (art. 50 ust. 4 rozporządzenia (UE) nr 1303/2013) 45

11.5.Rola partnerów we wdrażaniu programu (art. 50 ust. 4 i art. 111 ust. 3 akapit pierwszy lit. c) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013) 46

12. Obowiązkowe informacje i ocena zgodnie z art. 111 ust. 4 akapit pierwszy lit. A) i b) rozporządzenia (ue) nr 1303/2013 47

12.1 Postępy w realizacji planu ewaluacji oraz wykorzystanie wyników ewaluacji 47

12.2 Wyniki działań informacyjnych i promocyjnych funduszy polityki spójności prowadzonych w ramach strategii komunikacji..... 49

13. Działania podjęte w celu spełnienia warunków wstępnych (art. 50 ust. 4 rozporządzenia (ue) nr 1303/2013) 51

14. Dodatkowe informacje, które można dołączyć, w zależności od treści i celów programu operacyjnego (art. 111 ust. 4 akapit drugi lit. A), b), c), d), g) i h) rozporządzenia (ue) nr 1303/2013) 51

14.1 Postępy w realizacji zintegrowanego podejścia do rozwoju terytorialnego, w tym rozwoju regionów, które cierpią na skutek sytuacji demograficznej oraz stałych lub naturalnych niekorzystnych warunków, zrównoważonego rozwoju obszarów miejskich oraz rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność w ramach programu operacyjnego 51

14.2 Postępy w realizacji przedsięwzięć mających na celu zwiększenie zdolności instytucji i beneficjentów w państwach członkowskich w zakresie zarządzania funduszami i korzystania z nich 52

14.3 Postępy w realizacji wszelkich przedsięwzięć międzyregionalnych i transnarodowych..... 52

14.4 W stosownych przypadkach — wkład w strategie makroregionalne i strategie morskie 52

14.5 W stosownych przypadkach — postępy w realizacji przedsięwzięć w dziedzinie innowacji społecznych 53

14.6 Postępy we wdrażaniu działań w celu zaspokojenia szczególnych potrzeb obszarów geograficznych najbardziej dotkniętych ubóstwem lub grup docelowych najbardziej zagrożonych dyskryminacją lub wykluczeniem społecznym, zwłaszcza w odniesieniu do społeczności zmarginalizowanych i osób z niepełnosprawnościami, długotrwale bezrobotnych oraz młodych ludzi, którzy nie pracują, w tym, w stosownych przypadkach, wykorzystane środki finansowe 53

15. Informacja finansowa na poziomie osi priorytetowych i poziomie programu (art. 21 ust. 2 i art. 22 ust. 7 rozporządzenia (ue) nr 1303/2013) 53

16. Inteligentny, trwały wzrost gospodarczy sprzyjający włączeniu społecznemu (sprawozdanie z postępów osiągniętych w ramach danego wariantu) 54

17. Kwestie mające wpływ na wykonanie programu i podjęte działania — ramy wykonania (art. 50 ust. 2 rozporządzenia (ue) nr 1303/2013)..... 58

18. Inicjatywa na rzecz zatrudnienia ludzi młodych art. 19 ust. 4 i 6 rozporządzenia (ue) nr 1304/2013 (w stosownych przypadkach)..... 58

CZĘŚĆ A.

1. IDENTYFIKACJA SPRAWOZDANIA ROCZNEGO Z WDRAŻANIA

CCI	2014PL16M1OP001
NAZWA PROGRAMU	PROGRAM OPERACYJNY INFRASTRUKTURA I ŚRODOWISKO 2014-2020
WERSJA	2018.0
ROK SPRAWOZDAWCZY	2018
DATA ZATWIERDZENIA SPRAWOZDANIA PRZEZ KOMITET MONITORUJĄCY	

2. PRZEGLĄD WDRAŻANIA PROGRAMU OPERACYJNEGO

SYSTEM REALIZACJI PROGRAMU OPERACYJNEGO INFRASTRUKTURA I ŚRODOWISKO 2014-2020

a) Program Operacyjny

W styczniu 2018 roku do Komisji Europejskiej przekazana została zaktualizowana wersja programu, która została przyjęta przez KE w marcu 2018 roku. Główne zmiany wynikały z konieczności dostosowania programu do zmienianych dokumentów strategicznych o charakterze nadrzędnym, tj.: Umowy Partnerstwa oraz Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju. Kolejną przesłanką do wprowadzenia zmian była realizacja projektu strategicznego ww. Strategii tj. *Efektywne fundusze.* Proponowane zmiany miały na celu zwiększenie skuteczności i efektywności wdrażanych działań POIiŚ oraz poprawę tempa realizowania projektów. Pozwalają również na lepsze dopasowanie interwencji do strategicznych założeń prowadzonej polityki rozwoju zawartych w ww. dokumentach strategicznych.

W maju, czerwcu, listopadzie i grudniu 2018 roku do KE przesyłaliśmy zmienione *Wykazy dużych projektów*. Szczegółowe informacje w tym zakresie są opisane w punkcie 10.1. W 2018 roku trwały prace związane z kolejną aktualizacją zapisów programu, którego zaakceptowana przez Komitet Monitorujący wersja została przesłana do Komisji w styczniu 2019 roku.

b) Szczegółowy Opis Osi Priorytetowych

W okresie sprawozdawczym Szczegółowy opis osi priorytetowych Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014-2020 był 11-krotnie aktualizowany. Zmiany wynikały z konieczności wprowadzenia do SZOOP zapisów wynikających z zatwierdzenia przez KE kolejnej wersji programu, dotyczyły również *Kryteriów wyboru projektów* i aktualizacji *Wykazu projektów zidentyfikowanych* i miały na celu bieżące zarządzanie alokacją.

c) Opis Funkcji i Procedur, Instrukcje Wykonawcze

W roku 2018 zaktualizowany został Opis Funkcji i Procedur dla POIiŚ 2014-2020. Aktualizacja wynikała głównie z konieczności uporządkowania dokumentu w związku z obowiązkiem stosowania wytycznych horyzontalnych zamiast programowych[1], dostosowania do treści zaleceń IZ w zakresie kontroli oraz nieprawidłowości, ze zmiany porozumienia z MKIDN (IP) skutkującej powierzeniem wyboru projektów w trybie pozakonkursowym oraz zmiany struktur organizacyjnych instytucji realizujących POIiŚ.

Ponadto w czerwcu i październiku 2018 roku zaktualizowana została Instrukcja Wykonawcza IZ POIiŚ 2014-2020.

d) Kryteria wyboru projektów

W okresie sprawozdawczym przyjmowane i aktualizowane przez Komitet Monitorujący POIiŚ 2014-2020 były kolejne kryteria wyboru projektów.

e) Prace nad przygotowaniem/zmianą programów pomocowych

Większość prac nad rozporządzeniami regulującymi kwestie pomocy publicznej zakończyła się w poprzednich okresach sprawozdawczych. W opracowaniu są:

[1] Na podstawie art. 18 ust. 2 ustawy z dnia 7 lipca 2017 r. o zmianie ustawy o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014-2020 oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1475) wytyczne programowe przestały być stosowane 3.12.2017 r. Na podstawie art. 19 ust. 1 ww. ustawy – do umów o dofinansowanie projektu zawartych przed dniem 2 września 2017 r. stosuje się nadal *Wytyczne w zakresie kwalifikowalności wydatków w ramach PO IiŚ 2014-2020,* o ile nie wprowadzono zmian do umowy w tym zakresie. Art. 7 ustawy wdrożeniowej został uchylony na podstawie art. 1 pkt 5 ww. ustawy.

- rozporządzenie Ministra Energii w sprawie udzielania pomocy publicznej na projekty inwestycyjne w zakresie budowy lub przebudowy sieci ciepłowniczej lub chłodniczej niebędącej częścią efektywnego energetycznie systemu ciepłowniczego lub chłodniczego w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014-2020;
- rozporządzenie Ministra Inwestycji i Rozwoju w sprawie pomocy publicznej na realizację projektów w zakresie zmniejszenia emisji hałasu przez wagony towarowe w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko na lata 2014-2020.

ANALIZA POSTĘPU RZECZOWEGO I FINANSOWEGO

Do końca 2018 roku:

- ogłoszono **86 konkursów** we wszystkich wspieranych w programie sektorach na kwotę dofinansowania w wysokości blisko **8,2 mld euro**[2] **(ok. 30% alokacji);**
- na ***Wykazie projektów zidentyfikowanych*** *przez właściwe instytucje* ***w ramach trybu pozakonkursowego***, obowiązującym na koniec 2018 roku, znajdowało się **700 projektów** z **szacunkową kwotą dofinansowania UE wynoszącą 20 mld euro (ok. 73% alokacji)**;
- podpisano **2 070 umów o dofinansowanie** na kwotę wsparcia UE **21,2 mld euro (78% alokacji)** – z czego 555 umów na kwotę dofinansowania UE wynoszącą 15,7 mld euro pochodziło z trybu pozakonkursowego;
- beneficjenci złożyli **wnioski o płatność** na kwotę ponad **11 mld euro**, z czego kwota dofinansowania UE wyniosła **7,9 mld euro (29% alokacji)**;
- do Komisji przesłaliśmy **deklaracje wydatków** na kwotę **wydatków kwalifikowanych 9,7 mld euro**, kwota **wnioskowana do Komisji Europejskiej to 8,25 mld euro (30% alokacji)**.

Rozkład projektów, dla których zostały podpisane umowy o dofinansowanie kształtuje się następująco:

- wg rodzajów działalności gospodarczej:

Umowy o najwyższej wartości dofinansowania UE zostały zawarte w ramach kategorii *Transport i składowanie* – 14,8 mld euro, następnie *Dostawa wody, gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją* - 1,9 mld euro, *Energia elektryczna...* - 1,6 mld euro. Na pozostałe rodzaje działalności gospodarczej (m.in. *Budownictwo*, *Administracja publiczna*, *Opieka zdrowotna*, *Kultura i sztuka*) łącznie przeznaczona została kwota 2,8 mld euro.

- wg rodzajów beneficjentów:
  - *organ władzy, administracji rządowej* – 8,9 mld euro;
  - *przedsiębiorstwa* - 7,7 mld euro;
  - *jst* - 3,6 mld euro;
  - *samodzielne publiczne zakłady opieki zdrowotnej* – 315,8 mln euro;
  - *szkoły, uczelnie, jednostki naukowe* - 162,8 mln euro;
  - *instytucje gospodarki budżetowej* – 218,2 mln euro;
  - *pozostałe* – 318,4 mln euro.
- rozkład terytorialny udzielonego wsparcia:

[2] Wszystkie dane finansowe w Sprawozdaniu są przeliczone po kursie EBC obowiązującym w styczniu 2019 r., tj. 4,3028 PLN/EUR.

Projekty w ramach POIiŚ 2014-2020 są realizowane na terenie wszystkich województw. Umowy o najwyższej wartości zostały podpisane z beneficjentami z województwa mazowieckiego (dofinansowanie UE wynoszące 4,5 mld euro) i zachodniopomorskiego (dofinansowanie UE wynoszące 2,2 mld euro).

3. WDRAŻANIE OSI PRIORYTETOWEJ (ART. 50 UST. 2 ROZPORZĄDZENIA (UE) NR 1303/2013)

3.1 PRZEGLĄD WDRAŻANIA

Nr id.	Oś priorytetowa	Kluczowe informacje na temat wdrażania osi priorytetowej w odniesieniu do kluczowych zmian, znaczących problemów i działań podjętych w celu rozwiązania tych problemów
1.	I. Zmniejszenie emisyjności gospodarki	W roku 2018 prowadzono prace związane z ogłaszaniem kolejnych konkursów, oceną wniosków z naborów zakończonych jak również monitorowaniem projektów wybranych do wsparcia. Aktualizowany był *Wykaz Projektów Zidentyfikowanych*. Kontynuowano zawieranie umów o dofinansowanie, wnioskowanie o płatności i przekazywanie wniosków do KE. **Konkursy**: ↳ 31 ogłoszonych naborów (w tym 4 w 2018 roku), budżet naborów: 1,7 mld euro, 94,7% alokacji. **Wykaz Projektów Zidentyfikowanych**: ↳ 140 projektów, szacowana kwota dofinansowania: 693,4 mln euro, 37,9% alokacji. **Umowy o dofinansowanie**: ↳ 523 umowy, wartość inwestycji: 2,5 mld euro, dofinansowanie UE: 1,2 mld euro, 66% alokacji. ↳ w tym tryb pozakonkursowy: o 124 umowy, wartość inwestycji: 1,5 mld euro, dofinansowanie UE: 680 mln euro, 37,2% alokacji. **Wnioski o płatność (poziom beneficjenta)**: ↳ wartość ogółem: 280,9 mln euro, dofinansowanie UE: 154,9 mln euro, 8,5% alokacji. **Wnioski o płatność do KE**: ↳ wydatki kwalifikowalne: 262 mln euro, wnioskowana refundacja: 222,7 mln euro, 12,2% alokacji. Kluczowe kwestie mające wpływ na wdrażanie osi priorytetowej w okresie sprawozdawczym zostały opisane w punkcie 6. W kolejnym okresie sprawozdawczym główne prace będą koncentrowały się na ogłaszaniu kolejnych konkursów, wdrażaniu, monitorowaniu i rozliczaniu projektów w celu pełnej realizacji założeń osi priorytetowej.

Nr id.	Oś priorytetowa	Kluczowe informacje na temat wdrażania osi priorytetowej w odniesieniu do kluczowych zmian, znaczących problemów i działań podjętych w celu rozwiązania tych problemów
2.	II. Ochrona środowiska, w tym adaptacja do zmian klimatu	Realizacja osi priorytetowej przebiega bez większych zakłóceń. W roku 2018 prowadzono prace związane z ogłaszaniem kolejnych konkursów, oceną wniosków z naborów zakończonych oraz monitorowaniem projektów wybranych do wsparcia. Aktualizowany był *Wykaz Projektów Zidentyfikowanych*. Zawierane były nowe umowy o dofinansowanie, trwał proces wnioskowania o płatności i przekazywania wniosków do KE. **Konkursy**: ↳ 32 ogłoszone nabory (w tym 4 w 2018 roku), budżet naborów: 3,5 mld euro, 99,3% alokacji. **Wykaz Projektów Zidentyfikowanych**: ↳ 44 projekty, szacowana kwota dofinansowania: 582,7 mln euro, 16,6% alokacji. **Umowy o dofinansowanie**: ↳ 719 umów, wartość inwestycji: 5,5 mld euro, dofinansowanie UE: 3 mld euro, 86,1% alokacji. ↳ w tym tryb pozakonkursowy: o 38 umów, wartość inwestycji: 1,1 mld euro, dofinansowanie UE: 612,7 mln euro, 17,5% alokacji. **Wnioski o płatność (poziom beneficjenta)**: ↳ wartość ogółem: 1,2 mld euro, dofinansowanie UE: 593 mln euro, 16,9% alokacji. **Wnioski o płatność do KE**: ↳ wydatki kwalifikowalne: 788,9 mln euro, wnioskowana refundacja: 670,5 mln euro, 19% alokacji. Kluczowe kwestie mające wpływ na wdrażanie osi priorytetowej w okresie sprawozdawczym zostały opisane w punktach 6 oraz 11.1. W kolejnym okresie sprawozdawczym główne prace będą koncentrowały się na wdrażaniu, monitorowaniu i rozliczaniu projektów w celu pełnej realizacji założeń osi priorytetowej.

Nr id.	Oś priorytetowa	Kluczowe informacje na temat wdrażania osi priorytetowej w odniesieniu do kluczowych zmian, znaczących problemów i działań podjętych w celu rozwiązania tych problemów
3.	III. Rozwój sieci drogowej TEN-T i transportu multimodalnego	Wdrażanie osi priorytetowej przebiega bez większych zakłóceń. Ewentualne drobne kwestie są na bieżąco rozwiązywane przez zaangażowane instytucje. W okresie sprawozdawczym trwały dalsze prace związane z identyfikacją i wpisywaniem inwestycji na *Wykaz Projektów Zidentyfikowanych,* kontynuowane było również monitorowanie projektów pozakonkursowych. Trwała ocena złożonych aplikacji i proces podpisywania umów o dofinansowanie oraz wnioskowania o płatności i przekazywania wniosków do KE. **Konkursy**: ↳ 1 ogłoszony nabór, budżet naboru: 232,4 mln euro, 2,4% alokacji. **Wykaz Projektów Zidentyfikowanych**: ↳ 96 projektów, szacowana kwota dofinansowania: 9,3 mld euro, 97,2% alokacji. **Umowy o dofinansowanie**: ↳ 88 umów, wartość inwestycji: 13,95 mld euro, dofinansowanie UE: 7,7 mld euro, 74,2% alokacji. ↳ w tym tryb pozakonkursowy: ○ 61 umów, wartość inwestycji: 13,3 mld euro, dofinansowanie UE: 6,8 mld euro, 71,6% alokacji. **Wnioski o płatność (poziom beneficjenta)**: ↳ wartość ogółem: 5,4 mld euro, dofinansowanie UE: 4,3 mld euro, 45,6% alokacji. **Wnioski o płatność do KE**: ↳ wydatki kwalifikowalne: 5,1 mld euro, wnioskowana refundacja: 4,4 mld euro, 45,8% alokacji. Kluczowe kwestie mające wpływ na wdrażanie osi priorytetowej w okresie sprawozdawczym zostały opisane w punkcie 6. W kolejnym okresie sprawozdawczym główne prace będą koncentrowały się na wdrażaniu, monitorowaniu i rozliczaniu projektów w celu pełnej realizacji założeń osi priorytetowej.

Nr id.	Oś priorytetowa	Kluczowe informacje na temat wdrażania osi priorytetowej w odniesieniu do kluczowych zmian, znaczących problemów i działań podjętych w celu rozwiązania tych problemów
4.	IV. Infrastruktura drogowa dla miast	Wdrażanie osi priorytetowej przebiega bez większych zakłóceń. Ewentualne drobne kwestie są na bieżąco rozwiązywane przez zaangażowane instytucje. W okresie sprawozdawczym kontynuowane było monitorowanie projektów, trwała ocena złożonych aplikacji i proces podpisywania umów o dofinansowanie oraz wnioskowania o płatności i przekazywania wniosków do KE. **Konkursy**: ↳ 2 ogłoszone nabory, budżet naborów: 1,2 mld euro, 39,4% alokacji. **Wykaz Projektów Zidentyfikowanych**: ↳ 39 projektów, szacowana kwota dofinansowania: 2,1 mld euro, 71,6% alokacji. **Umowy o dofinansowanie**: ↳ 47 umów, wartość inwestycji: 3,4 mld euro, dofinansowanie UE: 2,2 mld euro, 74,3% alokacji. ↳ w tym tryb pozakonkursowy: o 15 umów, wartość inwestycji: 2,2 mld euro, dofinansowanie UE: 1,3 mln euro, 43,2% alokacji. **Wnioski o płatność (poziom beneficjenta)**: ↳ wartość ogółem: 1,3 mld euro, dofinansowanie UE: 1,1 mld euro, 35,4% alokacji. **Wnioski o płatność do KE**: ↳ wydatki kwalifikowalne: 1,2 mld euro, wnioskowana refundacja: 1,1 mld euro, 35% alokacji. Kluczowe kwestie mające wpływ na wdrażanie osi priorytetowej w okresie sprawozdawczym zostały opisane w punkcie 6. W kolejnym okresie sprawozdawczym główne prace będą koncentrowały się na wdrażaniu, monitorowaniu i rozliczaniu projektów w celu pełnej realizacji założeń osi priorytetowej.

Nr id.	Oś priorytetowa	Kluczowe informacje na temat wdrażania osi priorytetowej w odniesieniu do kluczowych zmian, znaczących problemów i działań podjętych w celu rozwiązania tych problemów
5.	V. Rozwój transportu kolejowego w Polsce	W 2018 roku prowadzone były prace związane z ogłaszaniem konkursu, identyfikacją i wpisywaniem inwestycji na *Wykaz Projektów Zidentyfikowanych,* kontynuowane było również monitorowanie projektów. Trwała ocena aplikacji z trybu konkursowego i pozakonkursowego, proces podpisywania umów o dofinansowanie oraz wnioskowania o płatności i przekazywanie wniosków do KE. **Konkursy**: ↳ 4 ogłoszone nabory (w tym 1 w 2018 roku), budżet naborów: 838,9 mln euro, 17% alokacji. **Wykaz Projektów Zidentyfikowanych**: ↳ 60 projektów, szacowana kwota dofinansowania: 3,99 mld euro, 80% alokacji. **Umowy o dofinansowanie**: ↳ 58 umów, wartość inwestycji: 6,9 mld euro, dofinansowanie UE: 3,9 mld euro, 77,7% alokacji. ↳ w tym tryb pozakonkursowy: o 41 umów, wartość inwestycji: 5,3 mld euro, dofinansowanie UE: 3,1 mln euro, 62,9% alokacji. **Wnioski o płatność (poziom beneficjenta)**: ↳ wartość ogółem: 1,4 mld euro, dofinansowanie UE: 867,8 mln euro, 17,3% alokacji. **Wnioski o płatność do KE**: ↳ wydatki kwalifikowalne: 1 mld euro, wnioskowana refundacja: 878,5 mln euro, 18% alokacji. Kluczowe kwestie mające wpływ na wdrażanie osi priorytetowej w okresie sprawozdawczym zostały opisane w punkcie 6. W kolejnym okresie sprawozdawczym główne prace będą koncentrowały się na wdrażaniu, monitorowaniu i rozliczaniu projektów w celu pełnej realizacji założeń osi priorytetowej.

Nr id.	Oś priorytetowa	Kluczowe informacje na temat wdrażania osi priorytetowej w odniesieniu do kluczowych zmian, znaczących problemów i działań podjętych w celu rozwiązania tych problemów
6.	VI. Rozwój niskoemisyjnego transportu zbiorowego w miastach	Realizacja osi priorytetowej w okresie sprawozdawczym przebiegała bez większych zakłóceń. Ewentualne drobne kwestie są na bieżąco rozwiązywane przez zaangażowane instytucje. Trwała ocena wniosków o dofinansowanie złożonych w trybie pozakonkursowym. Zawierane były kolejne umowy o dofinansowanie, trwał proces wnioskowania o płatności i przekazywania wniosków do KE. **Konkursy**: ↳ 1 ogłoszony nabór (w 2018 roku), budżet naborów: 69,7 mln euro, 3% alokacji. **Wykaz Projektów Zidentyfikowanych**: ↳ 48 projektów, szacowana kwota dofinansowania: 2 mld euro, 89% alokacji. **Umowy o dofinansowanie**: ↳ 47 umów, wszystkie z trybu pozakonkursowego, wartość inwestycji: 3,9 mld euro, dofinansowanie UE: 2,2 mld euro, 87,9% alokacji. **Wnioski o płatność (poziom beneficjenta)**: ↳ wartość ogółem: 584,7 mln euro, dofinansowanie UE: 337,5 mln euro, 14,7% alokacji. **Wnioski o płatność do KE**: ↳ wydatki kwalifikowalne: 472 mln euro, wnioskowana refundacja: 401,2 mln euro, 17,5% alokacji. Kluczowe kwestie mające wpływ na wdrażanie osi priorytetowej w okresie sprawozdawczym zostały opisane w punkcie 6. W kolejnym okresie sprawozdawczym główne prace będą koncentrowały się na wdrażaniu, monitorowaniu i rozliczaniu projektów w celu pełnej realizacji założeń osi priorytetowej.

Nr id.	Oś priorytetowa	Kluczowe informacje na temat wdrażania osi priorytetowej w odniesieniu do kluczowych zmian, znaczących problemów i działań podjętych w celu rozwiązania tych problemów
7.	VII. Poprawa bezpieczeństwa energetycznego	Wdrażanie osi priorytetowej przebiega bez większych zakłóceń. Ewentualne kwestie problematyczne są na bieżąco rozwiązywane przez zaangażowane instytucje. W okresie sprawozdawczym trwały prace związane z oceną wniosków oraz zawieraniem umów o dofinansowanie, a także wnioskowaniem o płatności i przekazywaniem wniosków do KE. Kolejne inwestycje były identyfikowane i wpisywane na *Wykaz Projektów Zidentyfikowanych,* kontynuowane było również monitorowanie projektów. **Wykaz Projektów Zidentyfikowanych**: ↳ 60 projektów, szacowana kwota dofinansowania: 1 mld euro, 100% alokacji. **Umowy o dofinansowanie**: ↳ 49 umów, wszystkie z trybu pozakonkursowego, wartość inwestycji: 2 mld euro, dofinansowanie UE: 832,7 mln euro, 83,3% alokacji. **Wnioski o płatność (poziom beneficjenta)**: ↳ wartość ogółem: 451,7 mln euro, dofinansowanie UE: 197,5 mln euro, 19,7% alokacji. **Wnioski o płatność do KE**: ↳ wydatki kwalifikowalne: 343,6 mln euro, wnioskowana refundacja: 291,8 mln euro, 29% alokacji. W kolejnym okresie sprawozdawczym główne prace będą koncentrowały się na wdrażaniu, monitorowaniu i rozliczaniu projektów w celu pełnej realizacji założeń osi priorytetowej.

Nr id.	Oś priorytetowa	Kluczowe informacje na temat wdrażania osi priorytetowej w odniesieniu do kluczowych zmian, znaczących problemów i działań podjętych w celu rozwiązania tych problemów
8.	VIII. Ochrona dziedzictwa kulturowego i rozwój zasobów kultury	Wdrażanie osi priorytetowej przebiega bez większych zakłóceń. Ewentualne kwestie są na bieżąco rozwiązywane przez zaangażowane instytucje. W 2018 roku, w ramach przyjętej przez KE zmiany Programu, w VIII osi priorytetowej wprowadzono tryb pozakonkursowy, na *Wykaz Projektów Zidentyfikowanych* wprowadzono 6 projektów, czego dla jednego projektu został złożony wniosek o dofinansowanie. Kontynuowany był proces podpisywania umów o dofinansowanie oraz wnioskowania o płatności i przekazywania wniosków do KE. **Konkursy**: ↳ 5 ogłoszonych naborów, budżet naborów: 416,9 mln euro, 89% alokacji. **Wykaz Projektów Zidentyfikowanych**: ↳ 6 projektów, szacowana kwota dofinansowania: 23,8 mln euro, 5% alokacji. **Umowy o dofinansowanie**: ↳ 141 umów, wszystkie z trybu konkursowego, wartość inwestycji: 642,8 mln euro, dofinansowanie UE: 441,6 mln euro, 94,5% alokacji. **Wnioski o płatność (poziom beneficjenta)**: ↳ wartość ogółem: 123,7 mln euro, dofinansowanie UE: 84,5 mln euro, 18,1% alokacji. **Wnioski o płatność do KE**: ↳ wydatki kwalifikowalne: 152,5 mln euro, wnioskowana refundacja: 128,7 mln euro, 27,5% alokacji. W kolejnym okresie sprawozdawczym główne prace będą koncentrowały się na wdrażaniu, monitorowaniu i rozliczaniu projektów w celu pełnej realizacji założeń osi priorytetowej.

Nr id.	Oś priorytetowa	Kluczowe informacje na temat wdrażania osi priorytetowej w odniesieniu do kluczowych zmian, znaczących problemów i działań podjętych w celu rozwiązania tych problemów
9.	IX. Wzmocnienie strategicznej infrastruktury ochrony zdrowia	Wdrażanie osi priorytetowej przebiega bez większych zakłóceń. Kwestie problemowe są na bieżąco rozwiązywane przez zaangażowane instytucje. W okresie sprawozdawczym trwały prace związane z identyfikacją i wpisywaniem inwestycji na *Wykaz Projektów Zidentyfikowanych*. Kontynuowana była ocena złożonych aplikacji, proces podpisywania umów o dofinansowanie oraz wnioskowania o płatności i przekazywania wniosków do KE. Rok 2018 był kluczowy dla wdrażania IX osi priorytetowej, udało się zakontraktować znaczącą część dostępnej alokacji - blisko 87%, co oznacza przyrost aż o 23 punkty procentowe w stosunku do poprzedniego roku. **Konkursy**: ↳ 10 ogłoszonych naborów, budżet naborów: 257,8 mln euro, 55% alokacji. **Wykaz Projektów Zidentyfikowanych**: ↳ 195 projektów, szacowana kwota dofinansowania: 189,8 mln euro, 41% alokacji. **Umowy o dofinansowanie**: ↳ 379 umów, wartość inwestycji: 559,7 mln euro, dofinansowanie UE: 405,8 mln euro, 86,6% alokacji. ↳ w tym tryb pozakonkursowy: ○ 161 umów, wartość inwestycji: 202,3 mln euro, dofinansowanie UE: 133 mln euro, 28,4% alokacji. **Wnioski o płatność (poziom beneficjenta)**: ↳ wartość ogółem: 200,3 mln euro, dofinansowanie UE: 142,4 mln euro, 30,4% alokacji. **Wnioski o płatność do KE**: ↳ wydatki kwalifikowalne: 169 mln euro, wnioskowana refundacja: 142,3 mln euro, 30% alokacji. W kolejnym okresie sprawozdawczym główne prace będą koncentrowały się na wdrażaniu, monitorowaniu i rozliczaniu projektów w celu pełnej realizacji założeń osi priorytetowej.

Nr id.	Oś priorytetowa	Kluczowe informacje na temat wdrażania osi priorytetowej w odniesieniu do kluczowych zmian, znaczących problemów i działań podjętych w celu rozwiązania tych problemów
10.	X Pomoc Techniczna	W 2018 r. IZ POIiŚ kontynuowała proces realizacji zawartych umów o dofinansowanie, rozliczania wniosków o płatności i przekazywania ich do KE. W IV kwartale 2018 r. IZ POIiŚ rozpoczęła procedurę naboru wniosków o dofinansowanie na lata 2019-2020, zgodnie z *Systemem oceny i wyboru projektów POIiŚ 2014-2020 w ramach pomocy technicznej na lata 2019-2020*. W ramach X osi PT zaplanowane jest również wsparcie od 2019 r. dla GUNB i WINB. Zaktualizowany został *Podręcznik wdrażania dla beneficjentów X osi priorytetowej – Pomoc Techniczna w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko na lata 2014-2020*. **Umowy o dofinansowanie**: ↳ 19 umów, wszystkie z trybu pozakonkursowego, wartość projektów ogółem: 138 mln euro, dofinansowanie UE: 117,2 mln euro, 35,5% alokacji. **Wnioski o płatność (poziom beneficjenta)**: ↳ wartość ogółem: 111,1 mln euro, dofinansowanie UE: 89,6 mln euro, 27,1% alokacji. **Wnioski o płatność do KE**: ↳ wydatki kwalifikowalne: 116,7 mln euro, wnioskowana refundacja: 99,2 mln euro, 30% alokacji. W okresie sprawozdawczym nie zidentyfikowano problemów/trudności/sytuacji opóźniających realizację X osi priorytetowej.

3.2 WSPÓLNE WSKAŹNIKI I WSKAŹNIKI SPECYFICZNE DLA PROGRAMU

Dane na temat wspólnych wskaźników oraz wskaźników specyficznych dla programu zostały przedstawione w załączniku nr 1 do *Sprawozdania rocznego z wdrażania Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014-2020*.

3.3 CELE POŚREDNIE I KOŃCOWE OKREŚLONE W RAMACH WYKONANIA (ART. 50 UST. 2 ROZPORZĄDZENIA (UE) NR 1303/2013) – PRZEDKŁADANE W ROCZNYCH SPRAWOZDANIACH Z WDRAŻANIA POCZĄWSZY OD 2017 R.

Dane na temat celów pośrednich i końcowych wskaźników określonych w ramach wykonania zostały przedstawione w załączniku nr 1 do *Sprawozdania rocznego z wdrażania Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014-2020*.

3.4 DANE FINANSOWE

Informacje finansowe zostały przedstawione w załączniku nr 1 do *Sprawozdania rocznego z wdrażania Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014-2020*.

4. PODSUMOWANIE PRZEPROWADZONYCH EWALUACJI

Na koniec roku 2018 dysponowano wynikami 7-miu ewaluacji:

1. *Badanie sposobu realizacji celów zrównoważonego rozwoju w POIiŚ: badanie efektów POIiŚ 2007-2013 i pilotaż koncepcji badania wpływu POIiŚ 2014-2020*

Celem badania był opis sposobu, w jaki wsparcie POIiŚ przyczynia się do osiągania celów zrównoważonego rozwoju jako polityki horyzontalnej UE. Badanie objęło perspektywy 2007-2013 i 2014-2020. Wyjaśniono w nim mechanizmy i określono wkład oraz wpływ POIiŚ na realizację tej zasady z perspektywy *Agendy na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030*. W badaniu przeprowadzono m.in. analizy ilościowe SPSM (*Stratified Propensity Score Matching*) umożliwiające analizę zmienności wskaźników monitorujących POIiŚ i wskaźników zrównoważonego rozwoju w ramach jednostek analitycznych uwzględniających podział kraju na powiaty.

Wyniki badania wykazały, że **najbardziej wyraźnie pozytywnie POIiŚ oddziałuje na wymiar środowiskowy zrównoważonego rozwoju, a w niewiele mniejszym stopniu – na jego wymiar gospodarczy**. Dzięki POIiŚ w skali całego kraju udało się osiągnąć korzystne zmiany w obszarach dostępności transportowej, bezpieczeństwa ruchu, energetyki, ochrony zdrowia. Modele ekonometryczne udowodniły również, że inwestycje POIiŚ wpłynęły istotnie na wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców. Pozytywne efekty interwencji odnotowano dla wskaźników monitorujących: rozwój społeczno-gospodarczy, jakość środowiska naturalnego, hałas drogowy, kapitał kulturowy mieszkańców, ruch turystyczny, jakość powietrza. Osiągnięto je także w tzw. wymiarze terytorialnym programu.

2. Ocena ogólnopolskiego systemu wsparcia doradczego dla sektora publicznego, mieszkaniowego oraz przedsiębiorstw w zakresie efektywności energetycznej i odnawialnych źródeł energii w ramach I osi POIiŚ 2014-2020

Celem badania była bieżąca ocena oraz wsparcie trafności i skuteczności wdrażania ogólnopolskiego systemu doradztwa energetycznego, jaki funkcjonuje od 2015 roku w odpowiedzi na potrzebę wsparcia przedsięwzięć wpisujących się w pakiet klimatyczno-energetyczny. Projekt wdrażany jest w ramach działania 1.3.3.

Przeprowadzone **badanie jednoznacznie pozytywnie oceniło funkcjonowanie usług doradców energetycznych, tj. trafność i skuteczność usługi doradczej dla użytkowników z sektora publicznego, mieszkaniowego oraz przedsiębiorców i osób fizycznych w zakresie efektywności energetycznej oraz odnawialnych źródeł energii**. Zdaniem ewaluatorów projekt doradztwa dobrze odpowiada na zmieniające się uwarunkowania wdrożeniowe oraz umożliwia szybki transfer wiedzy oraz priorytetów rządu na poziom lokalny. Na tle innych krajów **polski system doradztwa energetycznego wyróżnia szeroki zakres grup docelowych, wysoka dostępność oraz najwyższa stabilność zatrudnienia doradców**.

3. Ewaluacje midterm

Celem 5-ciu przeprowadzonych dla POIiŚ 2014-2020 badań z tej grupy była **śródokresowa ocena postępów w realizacji celów szczegółowych** z uwzględnieniem zobowiązań w zakresie ram wykonania. Objęła ona ocenę **uwarunkowań wdrożeniowych** oraz **stanu realizacji wskaźników** rezultatu strategicznego, rezultatu bezpośredniego, wskaźników produktu i wskaźników finansowych. Oceniano także spójność prowadzonego monitoringu wskaźników rzeczowych. W przypadkach identyfikacji odmiennego od założonego w POIiŚ stanu w zakresie realizacji wskaźników, zadaniem badań było również sformułowanie wniosków w zakresie zasadności ewentualnych modyfikacji zapisów wskaźnikowych Programu.

Dodatkowo **dokonano wstępnej identyfikacji: wkładu osi w realizację unijnej strategii na rzecz inteligentnego zrównoważonego wzrostu sprzyjającego włączeniu społecznemu** oraz **potencjału absorpcyjnego i gotowości wdrożeniowej do przyjęcia ewentualnych dodatkowych środków** finansowych.

3.1. Ocena postępu rzeczowego I i VII osi POIiŚ 2014-2020 dla potrzeb przeglądu śródokresowego, w tym realizacji zapisów ram i rezerwy wykonania

Wyniki wskazują, że **cele** pośrednie i końcowe I i VII osi, ujęte we wskaźnikach finansowych i rzeczowych ram wykonania, **powinny zostać osiągnięte**. Osiągnięta zostanie też większość określonych w programie wartości docelowych wskaźników typu *output*. W wielu przypadkach prognozowane wartości docelowe zostaną nawet znacznie przekroczone, co wynika z różnic w założeniach przyjętych przy ich oszacowaniu na etapie programowania w świetle aktualnych realiów wdrożeniowych. Aktualne trendy oraz potencjalny wpływ interwencji POIiŚ na gospodarkę niskoemisyjną i bezpieczeństwo energetyczne pozwalają też stwierdzić, że, z kilkoma wyjątkami, zostaną osiągnięte zaplanowane wartości docelowe programowych wskaźników rezultatu strategicznego.

Najistotniejszym spośród czynników zewnętrznych problemem opóźniającym wydatkowanie środków jest znaczący wzrost cen usług budowalnych, przekładający się na trudności w wyłanianiu wykonawców robót. Istotnym czynnikiem opóźniającym realizację inwestycji są też kwestie związane z dostępem do terenu przy inwestycjach liniowych. **Czynnikiem mającym natomiast pozytywny wpływ na realizację projektów mają przepisy tzw. specustaw** – przesyłowej i terminalowej, usprawniające procesy pozyskania praw do terenu przy inwestycjach w sieci przesyłowe gazu ziemnego oraz sieci przesyłowe energii elektrycznej.

3.2. ***Ewaluacja śródokresowa dotycząca postępu rzeczowego II osi POIiŚ 2014-2020 oraz wkładu tej osi w realizację Strategii Europa 2020***

Wyniki badania wskazują, że aktualny i przewidywany **stan kontraktacji zapewnia pełną realizację założeń pośrednich oraz wskazuje na możliwości wykonania założeń końcowych dla wskaźników ram wykonania II osi**. Nie zidentyfikowano istotnych ryzyk, które mogłyby znacząco wpływać na prognozowany poziom realizacji wskaźników programowych typu *output*, zidentyfikowano jednak 2 takie wskaźniki, których osiągnięcie nie będzie prawdopodobnie możliwe nawet przy założeniu pełnego wykorzystania dostępnej alokacji. Wnioski z badania pozwalają także założyć osiągnięcie wartości docelowych większości wskaźników rezultatu strategicznego. W tej grupie wskaźników,

raport wskazuje też jednak na uwarunkowania pozaprogramowe wpływające niekorzystnie na możliwości osiągnięcia wartości 2 wskaźników rezultatu strategicznego.

Każde z działań II osi przyczynia się do realizacji priorytetów określonych w unijnych i krajowych dokumentach strategicznych, a ewaluatorzy **wysoko** oceniają ich **wartość dodaną** zwłaszcza w kontekście bezpośredniego przyczyniania się do realizacji zobowiązań traktatowych, zmniejszaniu dysproporcji rozwojowych, czy generowanych efektach synergii.

W raporcie przedstawiono wnioski i rekomendacje dla obecnej i kolejnej perspektywy dot. m.in. wykorzystania: niezakontraktowanych środków z aktualnej alokacji głównej, rezerwy wykonania, ew. dodatkowych środków ponad alokację II osi.

3.3. *Ewaluacja bieżąca z elementami mid-term dotycząca postępu rzeczowego POIiŚ 2014–2020 dla potrzeb przeglądu śródokresowego, w tym realizacji zapisów ram i rezerwy wykonania w zakresie osi III-VI POIiŚ 2014–2020*

Badanie zrealizowane zostało przez Zespół ds. Ewaluacji w DAT CUPT oraz ewaluatora zewnętrznego.

Wykazano, że dostępna w ramach osi III–VI POIiŚ alokacja (z uwzględnieniem środków rezerwy wykonania) jest niewystarczająca do sfinansowania wszystkich projektów **aktualnego WPZ**. **Rekomenduje się przeznaczenie środków rezerwy wykonania na zwiększenie dofinansowania dla części projektów**, celem zapewnienia ich realizacji w określonym zakresie rzeczowym i harmonogramie.

Badanie wskazuje, że **zaplanowane wskaźniki zostaną zrealizowane**, a w większości przypadków mogą znacznie przewyższyć zaplanowane wartości. Wszystkie wskaźniki ram wykonania (tj. kluczowe etapy wdrażania i wskaźniki finansowe) osiągnęły wartości pośrednie, a w większości przypadków znacząco je przekroczyły. Wykonanie docelowych wartości wskaźników produktu (przyjętych na 2023 r.) jest na relatywnie niskim poziomie, co wynika przede wszystkim z charakteru projektów infrastrukturalnych, gdzie wskaźniki docelowe osiągane są dopiero na koniec prac inwestycyjnych.

Badanie wykazało istotny wkład osi transportowych w realizację priorytetów określonych m.in. w **Strategii Europa 2020**. Ocena potencjału wdrożeniowego osi transportowych do realizacji ew. dodatkowych projektów wykazała, że złożoność projektów infrastrukturalnych i czas niezbędny na podejmowanie decyzji i uzyskanie wszystkich pozwoleń generuje ryzyko niewykorzystania środków w przypadku zbyt późnego uruchomienia rezerwy.

3.4. Ocena postępu wdrażania VIII osi POIiŚ 2014-2020 dla potrzeb przeglądu śródokresowego, w tym realizacji zapisów ram i rezerwy wykonania

Najważniejsze wnioski wskazują, że **interwencja VIII osi**:

- **realizuje cele UP, strategii unijnych i krajowych**, a wsparcie sektora kultury traktować należy jako wsparcie dziedzictwa kulturowego oraz rozwoju kapitału ludzkiego i rozwoju gospodarczego oraz efektywności wykorzystania zasobów kulturowych;
- aktualny stan wdrażania **zapewnia realizację celów interwencji wyznaczonych wskaźnikami** typu *output* oraz celów ram wykonania (zarówno dla roku 2018, jak i 2023 roku). W związku z istotnym niedoszacowaniem wartości docelowych wskaźników, w ramach ewaluacji oszacowane zostały nowe cele dla wszystkich wskaźników typu *output*;
- zidentyfikowane **zapotrzebowanie inwestycyjne wskazuje na potencjał absorpcji dodatkowych środków**; sprawna kontraktacja świadczy o efektywności wydatkowania środków w tym obszarze.

3.5. *Ocena postępu wdrażania IX osi POIiŚ 2014-2020*

Badanie dowiodło, że **postęp wdrażania IX osi priorytetowej jest na satysfakcjonującym poziomie**. Pomimo że uruchomienie środków poprzedzone było szeregiem działań (m.in. przygotowanie *Policy*

Paper i map potrzeb zdrowotnych), które sprawiły, iż interwencję rozpoczęto z relatywnym opóźnieniem, **wszystkie wskaźniki ram wykonania na koniec 2018 r. osiągną, a nawet przekroczą założone wartości pośrednie**. Brak jest też zagrożenia nieosiągnięcia wskaźników docelowych ram wykonania oraz wskaźników typu *output* dla roku 2023. Podobnie wskaźniki rezultatu strategicznego zrealizują zaplanowany scenariusz.

W sposób szczególny ewaluatorzy zaakcentowali **wpływ projektów realizowanych w ramach IX osi na realizację celów Strategii Europa 2020**. Jest on trudno mierzalny, jednakże bezsprzecznie analizowana interwencja przyczynia się do realizacji Strategii, jak również UP i SOR.

Raporty końcowe wszystkich badań udostępniono Dyrekcji Generalnej ds. Polityki Regionalnej i Miejskiej poprzez system SFC2014 oraz opublikowano w Krajowej Bazie Badań Ewaluacyjnych na stronie internetowej http://www.ewaluacja.gov.pl.

5. INFORMACJE NA TEMAT WDRAŻANIA INICJATYWY NA RZECZ ZATRUDNIENIA LUDZI MŁODYCH, W STOSOWNYCH PRZYPADKACH (ART. 19 UST. 2 I 4 ROZPORZĄDZENIA (UE) NR 1304/2013)

Nie dotyczy Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014-2020.

6. KWESTIE MAJĄCE WPŁYW NA WYKONANIE I PODJĘTE DZIAŁANIA (ART. 50 UST.2 ROZPORZĄDZENIA (UE) NR 1303/2013)

a. Kwestie mające wpływ na wykonanie osi priorytetowej i podjęte działania

Wśród istotnych kwestii mających wpływ na wykonanie Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014-2020 w okresie sprawozdawczym należy wymienić:

- **horyzontalnie** – ma wpływ na wszystkie przedsięwzięcia inwestycyjne w programie – **wzrost kosztów projektów w wyniku rozstrzygniętych postępowań przetargowych**

Wzrost kosztów inwestycji wynika z utrzymującej się, niekorzystnej sytuacji na rynku usług budowlanych. W związku z brakiem środków niezbędnych do pokrycia brakującej różnicy pomiędzy wartością prac określoną we wniosku o dofinansowanie a wartością uzyskaną w wyniku przetargu, beneficjenci zmuszeni są do unieważniania przetargów, co powoduje opóźnienia w realizacji projektów. Konieczność pokrywania różnicy w kosztach inwestycyjnych ze środków własnych beneficjenta może skutkować brakiem możliwości realizacji inwestycji. W sektorze kultury w wyniku tej sytuacji rozwiązano już umowę o dofinansowanie, a IP (MKiDN) identyfikuje kolejne projekty, dla których rozwiązywane mogą być umowy. W przypadku sektora energii, z uwagi na utratę efektu zachęty, występuje problem z podnoszeniem dofinansowania w projektach, w których występuje pomoc publiczna.

Instytucje zaangażowane we wdrażanie poszczególnych osi priorytetowych dokonują szczegółowej analizy każdego przypadku, w którym nastąpił wzrost kosztów projektu w wyniku postępowania przetargowego. W miarę dostępności środków, w uzasadnionych sytuacjach, podejmowane są decyzje odnośnie zwiększenia wsparcia dla projektów, po wcześniejszym zbadaniu czy projekty nadal spełniają kryteria wyboru. W przypadku beneficjentów, którzy sygnalizują problemy z rozstrzygnięciem głównych przetargów i zawieraniem kontraktów z uwagi na znaczne przekroczenia oferowanych cen, organizowane są spotkania, prowadzone są analizy możliwych rozwiązań. W odniesieniu do sektora energii na prośbę krajowych instytucji zostało skierowane przez UOKiK

pismo do KE z prośbą o zajęcie stanowiska w kwestii możliwości podnoszenia dofinansowania i zgodności z zasadami pomocy publicznej. Trwają rozmowy w tym zakresie z przedstawicielami KE.

↳ **kwestie sektorowe**

Podczas realizacji projektów transportowych identyfikowane są m.in.:

- opóźnienia w przygotowaniu inwestycji, m.in. na etapie realizacji Studium wykonalności,
- opóźnienia w realizacji projektów spowodowane zmianami w projektach,
- opóźnienia w uzyskiwaniu decyzji administracyjnych,
- opóźnienia w ogłaszaniu przetargów przez beneficjenta, przedłużające się procedury przetargowe, słaba jakość materiałów opracowywanych na potrzeby przyszłych postępowań przetargowych, odwołania do KIO, częste unieważnienie postepowań ze względu na przekroczenie wartości złożonej oferty w stosunku do wartości przeznaczonej na realizację zamówienia,
- procedury odbiorowe - niska jakość dokumentacji projektowej (skutkująca koniecznością poprawek i ponownej oceny, co wpływa na wydłużenie założonych w harmonogramach terminów), opóźnienia w uzyskiwaniu niezbędnych zezwoleń na dopuszczenie do eksploatacji,
- problemy z uzyskaniem pozwoleń na budowę ze względu na długotrwałe procedury uzyskiwania postanowień RDOŚ, brak współpracy pomiędzy GUNB-em i WINB-ami a inwestorami,
- kwestie związane z dokumentacją środowiskową,
- problemy w przygotowaniu projektów rzecznych. Niektóre parametry obiektów hydrotechnicznych (śluzy) zaprojektowane są zgodnie z polskim prawem na wyższe klasy żeglugowe. Tymczasem w POIiŚ przewidziano dostosowanie do III kl. Drogi wodnej. Podjęto prace z PGW Wody Polskie nad wypracowaniem stanowiska, które umożliwiłoby realizację projektów oraz ich kwalifikowalność w POIiŚ. W 2018 r. dokonano zmiany programu, dzięki której możliwa będzie modernizacja istniejących punktowych obiektów infrastruktury żeglugowej, w tym posiadających w całości lub w części parametry wyższe niż III klasa.

W ramach działań zaradczych IP przeprowadza wstępną weryfikację dokumentacji projektowej przed złożeniem wniosku o dofinansowanie. Ponadto prowadzony jest ścisły monitoring harmonogramów projektów, zaangażowane zostało dodatkowe wsparcie ekspertów CUPT w zakresie podniesienia jakości dokumentacji przetargowej. Wzmocniono działania doradcze i szkoleniowe na rzecz beneficjentów w zakresie dokumentacji środowiskowej i analizy kosztów i korzyści.

W ramach poszczególnych projektów na bieżąco analizowane są informacje przekazywane przez beneficjentów m.in we wnioskach o płatność. Dodatkowo organizowane są spotkania z beneficjentami, jak również okresowe przeglądy projektów (szczególnie tych najbardziej problemowych). IP przeprowadza kontrole na miejscu realizacji oraz wizyty monitoringowe na miejscu realizacji projektów, mające na celu zapoznanie się ze stanem przygotowania/realizacji projektów oraz identyfikacją ewentualnych ryzyk.

Prowadzona jest ścisła współpraca z ekspertami JASPERS w zakresie wsparcia beneficjentów dużych projektów. W celu monitorowania tempa realizacji projektów organizowane są cykliczne spotkania z udziałem zaangażowanych instytucji. W okresie sprawozdawczym umożliwiono wsparcie z PT POIiŚ jednostek Nadzoru Budowlanego (Główny Urząd Nadzoru Budowlanego, Wojewódzkie Inspektoraty Nadzoru Budowlanego) w zakresie wyposażenia stanowisk pracy oraz środków na zwiększenie wynagrodzeń oraz podnoszenie kwalifikacji zawodowych. Stworzono System Premiowania

Efektywności (SPE) mający na celu zwiększenie zdolności beneficjentów w zakresie realizacji projektów kolejowych współfinansowanych przez EFRR, FS i CEF.

- **przeciwdziałanie nieprawidłowościom**

Rok 2018 był kolejnym rokiem funkcjonowania w POIiŚ specjalnego mechanizmu sygnalizacyjnego. Mechanizm umożliwia zgłaszanie nieprawidłowości na dedykowany adres e-mail lub przez specjalny formularz znajdujący się na stronie internetowej: www.pois.gov.pl\nieprawidlowosci. Rozwiązanie to ma wymiar społeczny, który polega na możliwości zgłoszenia i szybkiej reakcji instytucji współrealizującej projekt w celu zminimalizowania ryzyka utraty dofinansowania środków z UE.

W celu ułatwienia Beneficjentom wdrożenia środków przeciwdziałającym nadużyciom wymaganych zapisami umów o dofinansowanie opracowano specjalny Podręcznik. Prace nad Podręcznikiem trwały przez cały 2018 rok i skończyły się wydaniem poradnika na początku 2019 roku.

Dodatkowo rok 2018 był kolejnym rokiem wdrażania pilotażowego projektu paktów uczciwości. Projekt ten jest związany z innowacyjnym programem promowanym przez Komisję Europejską - pn. Integrity Pacts - Civil Control Mechanisms for Safeguarding EU Funds. Mechanizm Paktów Uczciwości, polegający m.in. na udziale partnera społecznego w procesie udzielania zamówienia publicznego, zawiera szereg pozytywnych aspektów, których wykorzystanie znacząco przyczyni się do prewencyjnych działań wszystkich instytucji w zakresie nadużyć finansowych. Paktem został objęty projekt realizowany w ramach POIiŚ pn. *Prace na linii kolejowej nr 1 na odcinku Częstochowa – Zawiercie warty ok. 117 mln euro, który ma zakończyć się w 2020 roku*.

b. Ocena, czy postępy poczynione w zakresie celów pośrednich są wystarczające, aby zapewnić ich realizację, wskazanie wszelkich podjętych lub planowanych działań naprawczych (w stosownych przypadkach)

Zobowiązania określone w Ramach Wykonania dla POIiŚ na 2018 rok zostały wypełnione.

7. STRESZCZENIE PODAWANE DO WIADOMOŚCI PUBLICZNEJ (ART. 50 UST. 9 ROZPORZĄDZENIA (UE) NR 1303/2013)

Streszczenie stanowi załącznik 2 do *Sprawozdania rocznego z wdrażania Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014-2020*.

8. SPRAWOZDANIE Z WDRAŻANIA INSTRUMENTÓW FINANSOWYCH (ART. 46 ROZPORZĄDZENIA (UE) NR 1303/2013)

W ramach Programu Infrastruktura i Środowisko nie są wdrażane instrumenty finansowe.

W I osi priorytetowej *Zmniejszenie emisyjności gospodarki* oferowany jest **produkt finansowy w postaci pomocy zwrotnej** (na podstawie art. 66 rozporządzenia ogólnego).

Pomoc zwrotna została uruchomiona w następujących działaniach/poddziałaniach:

- *poddz. 1.1.1 Wspieranie inwestycji dotyczących wytwarzania energii z odnawialnych źródeł wraz z podłączeniem tych źródeł do sieci dystrybucyjnej/przesyłowej;*
- *dz. 1.2 Promowanie efektywności energetycznej i korzystania z odnawialnych źródeł energii w przedsiębiorstwach,*

- *poddz. 1.3.2 Wspieranie efektywności energetycznej w sektorze mieszkaniowym,*
- *poddz. 1.7.1 Wspieranie efektywności energetycznej w budynkach mieszkalnych w województwie śląskim.*

9. DZIAŁANIA PODJĘTE W CELU SPEŁNIENIA WARUNKÓW WSTĘPNYCH (ART. 50 UST. 2 I 4 ROZPORZĄDZENIA (UE) NR 1303/2013), W PRZYPADKU GDY MAJĄCE ZASTOSOWANIE WARUNKI WSTĘPNE NIE ZOSTAŁY SPEŁNIONE W MOMENCIE PRZYJMOWANIA PO

Nie ma zastosowania do *Sprawozdania rocznego z wdrażania POIiŚ 2014-2020* za 2018 rok.

10. POSTĘPY W PRZYGOTOWANIU I WDRAŻANIE DUŻYCH PROJEKTÓW I WSPÓLNYCH PLANÓW DZIAŁANIA (ART. 101 LIT. H) I ART. 111 UST. 3 ROZPORZĄDZENIA (UE) NR 1303/2013)

10.1 DUŻE PROJEKTY

Problemy identyfikowane podczas realizacji dużych projektów są na bieżąco rozwiązywane przez wszystkie zaangażowane instytucje.

W sektorze środowiska, w przypadku projektu *Zbiornik przeciwpowodziowy Racibórz Dolny na rzece Odrze w województwie śląskim (polder,)* aktualnie oczekiwane jest wydanie drugiej decyzji przez KE w związku z koniecznością zwiększenia wydatków kwalifikowalnych w projekcie. Pojawiły się trudności z dostępem do kruszywa niezbędnego do budowy zbiornika. W IV kwartale 2018 r. umożliwiono wykonawcy przesuwanie gruntów w ramach tzw. makroniwelacji w czaszy zbiornika, co ostatecznie rozwiązało problem. Pozostałe kwestie wpływające na realizację projektu są na bieżąco rozwiązywane przez beneficjenta przy udziale zaangażowanych instytucji.

W przypadku projektu *Ochrona przed powodzią Kotliny Kłodzkiej ze szczególnym uwzględnieniem ochrony Miasta Kłodzka,* obserwowane jest opóźnienie w realizacji, wynikające z trudności we współpracy z wykonawcą zbiornika przeciwpowodziowego „Boboszów" (należy liczyć się ze wzrostem kosztów na kontrakcie) oraz opóźnień w rozpoczęciu robót na dwóch innych kontraktach realizowanych przez wykonawcę z Chin. Problemy są na bieżąco monitorowane przez zaangażowane instytucje, w tym m.in. Komitet Sterujący i Komitet Roboczy Projektu Ochrony Przeciwpowodziowej w dorzeczu Odry i Wisły.

W sektorze transportu znaczącymi problemami w realizacji projektów dużych były przede wszystkim:

- opóźnienia w przygotowaniu projektów, w tym analiz kosztów i korzyści oraz uzyskiwania decyzji środowiskowych; opóźnienia w uzyskiwaniu praw do dysponowania gruntami przeznaczonymi pod projekt; opóźnienia w uzyskiwaniu kompletu pozwoleń na budowę; opóźnienia w uzyskiwaniu decyzji ZRiD;
- błędy w dokumentacji projektowej – według niezależnych ekspertów Jaspers IQR najczęściej popełniane przez beneficjentów błędy w dokumentacji dużych projektów odnoszą się do zakresu analizy ekonomiczno-finansowej, kwestii środowiskowych, w tym zmian klimatycznych oraz analizy ryzyka.

W ramach prowadzonych działań zaradczych prowadzona jest pre-weryfikacja dokumentacji projektowej przed wcześniejszym złożeniem wniosku o dofinansowanie, monitorowane jest ogłaszanie i rozstrzyganie przetargów. Pracownicy CUPT oraz IZ POIiŚ udzielają wsparcia

beneficjentom w celu podniesienia jakości dokumentacji przetargowej, skrócenia i optymalizacji procesu kontraktowania i realizacji prac przez wykonawców robót. Dodatkowo opracowywane są analizy ryzyka, organizowane są spotkania z beneficjentami, jak również okresowe przeglądy projektów (szczególnie tych najbardziej problemowych). Instytucja Pośrednicząca przeprowadza kontrole na miejscu realizacji oraz wizyty monitorujące stan zaawansowania projektów. Prowadzony jest również ścisły monitoring harmonogramów projektów, na bieżąco analizowane są informacje przekazywane przez beneficjentów m.in we wnioskach o płatność. W celu monitorowania tempa realizacji projektów organizowane są cykliczne spotkania z udziałem wszystkich zaangażowanych instytucji.

Wszelkie zmiany planowane w Wykazie dużych projektów (Załącznik 12.2 do programu)

Na posiedzeniach 26 marca 2018 r., 22 maja 2018 r., 4 października 2018 r. oraz obiegowo w listopadzie 2018 r. Komitet Monitorujący POIiŚ 2014-2020 zatwierdził kolejne aktualizacje Wykazu Dużych Projektów, polegające na uzupełnieniu Wykazu o 14 projektów (z sektora transportu - 12, energii - 2) i usunięciu 11 projektów (z sektora transportu – 6, energetyki – 5). W ramach przeprowadzonych aktualizacji dla części projektów wprowadzono zmiany w zakresie m.in.: terminów złożenia wniosków do KE, rozpoczęcia i zakończenia prac czy nazw inwestycji.

Instytucja Zarządzająca uzyskała pozytywne opinie ze strony Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska, Głównego Inspektora Sanitarnego i Dyrektorów Urzędów Morskich o odstąpieniu od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla aktualizacji POIiŚ 2014-2020.

Zatwierdzone przez Komitet Monitorujący aktualizacje *Wykazu dużych projektów* były przekazywane do Komisji Europejskiej poprzez system elektronicznej wymiany danych SFC2014.

10.2 WSPÓLNE PLANY DZIAŁANIA

Nie dotyczy Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014-2020.

CZĘŚĆ B.

11. OCENA WDRAŻANIA PROGRAMU OPERACYJNEGO (ART. 50 UST. 4 I ART. 111 UST. 4 ROZPORZĄDZENIA (UE) NR 1303/2013)

11.1. INFORMACJE ZAWARTE W CZĘŚCI A I REALIZACJA CELÓW PROGRAMU (ART. 50 UST. 4 ROZPORZĄDZENIA (UE) NR 1303/2013)

NR ID.	OŚ PRIORYTETOWA	KLUCZOWE INFORMACJE NA TEMAT WDRAŻANIA OSI PRIORYTETOWEJ W ODNIESIENIU DO KLUCZOWYCH ZMIAN, ZNACZĄCYCH PROBLEMÓW I DZIAŁAŃ PODJĘTYCH W CELU ROZWIĄZANIA TYCH PROBLEMÓW
1.	I. Zmniejszenie emisyjności gospodarki	Wdrażanie I osi priorytetowej przebiega bez większych problemów. Ewentualne kwestie są na bieżąco rozwiązywane przez zaangażowane instytucje. Postęp w realizacji oczekiwanych rezultatów interwencji związanych ze zmniejszeniem emisyjności gospodarki w świetle wyników badania ewaluacyjnego pn.: *Ocena postępu rzeczowego I i VII osi priorytetowej Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014-2020 dla potrzeb przeglądu śródokresowego, w tym realizacji zapisów ram i rezerwy wykonania:* • *Udział energii ze źródeł odnawialnych w końcowym zużyciu energii brutto* Docelowa wartość wskaźnika wynosi 15% udziału energii ze źródeł odnawialnych w końcowym zużyciu energii brutto w 2020 r. Szacunki wykonane na potrzeby badania ewaluacyjnego wskazują, że trend wyznaczony na postawie wartości z lat 2012-2017 nie wykazuje wyraźnej tendencji wzrostowej i tym samym osiągnięcie poziomu 15% w 2020 r. będzie dużym wyzwaniem (wymagać będzie przeprowadzenia znacznych i pilnych inwestycji). Uproszczone szacunki wykonane na potrzeby badania ewaluacyjnego wskazują, że interwencja POIiŚ może mieć wpływ na zwiększenie udziału energii z OZE w końcowym zużyciu energii brutto, jednak wkład programu w osiągnięcie wyznaczonego na 2020 r. celu 15% będzie niewielki. Możliwą skalę wpływu interwencji na wzrost wykorzystania OZE w sektorze energetyki cieplnej można na obecnym etapie ocenić jako istotną, natomiast w sektorze elektroenergetyki – jako dotychczas marginalną, jednak mającą duży potencjał zwiększenia roli w nadchodzących latach. Warto bowiem pokreślić, że po wejściu w życie nowelizacji ustawy OZE wsparcie oferowane w ramach poddziałania 1.1.1 *Wspieranie inwestycji dotyczących wytwarzania energii z odnawialnych źródeł wraz z podłączeniem tych źródeł do sieci dystrybucyjnej/przesyłowej* może okazać się bardzo ważnym impulsem dla inwestycji w sektorze wytwarzania energii elektrycznej

z OZE.

Oceniając wpływ interwencji POIiŚ 2014-2020 na wzrost udziału energii produkowanej ze źródeł odnawialnych nie należy zapominać także o istotnej roli, jaką odgrywają inwestycje realizowane w podziałaniu 1.1.2 *Wspieranie projektów dotyczących budowy oraz przebudowy sieci umożliwiających przyłączanie jednostek wytwarzania energii z OZE*. Wpływ tych projektów na wzrost udziału energii produkowanej ze źródeł odnawialnych, choć ma charakter pośredni, ocenić można jako znaczący.

- *Zużycie energii pierwotnej*

Cel przewidziany w POIiŚ dla roku 2023 oszacowano na poziomie 96 Mtoe. Szacunki wykonane na potrzeby badania ewaluacyjnego pozwalają prognozować, że wartość wskaźnika uda się utrzymać poniżej poziomu 96 Mtoe.

Największe znaczenie w ograniczeniu zużycia energii pierwotnej będą miały inwestycje obejmujące budowę i modernizację sieci ciepłowniczych (PI.V - działanie 1.5 i poddziałanie 1.7.2) oraz budowę jednostek wytwarzania energii w kogeneracji i związanych z nimi sieci ciepłowniczych (P.VI – poddziałania 1.6.1, 1.6.2 i 1.7.3).

Ze względu na uwarunkowania obejmujące m.in. niski poziom świadomości przedsiębiorców i dotychczasową ograniczoną atrakcyjność oferowanej formy wsparcia, a także aktualny poziom alokacji środków UE w priorytecie inwestycyjnym 4.II, oddziaływanie interwencji na poprawę efektywności energetycznej w sektorze przedsiębiorstw będzie znikome, pomimo faktycznego ogromnego potencjału w tym zakresie. Podobnie w sektorze mieszkaniowym wpływ projektów na poprawę efektywności energetycznej nie jest znaczący, należy jednak podkreślić istotną rolę POIiŚ w poprawie efektywności energetycznej sektora publicznego.

- *Zużycie energii w przeliczeniu na jednostkę PKB*

Cel przewidziany w POIiŚ dla roku 2023 oszacowano na poziomie 263,93 ktoe/1000 EUR. Analiza danych na potrzeby badania ewaluacyjnego wskazuje, iż najprawdopodobniej wartość osiągnięta w 2023 r. nie będzie przekraczać wyznaczonego celu, pomimo prognozowanego 2-3% wzrostu zużycia energii pierwotnej.

- *Sprzedaż energii cieplnej na cele komunalno-bytowe w budynkach mieszkalnych w przeliczeniu na kubaturę budynków mieszkalnych ogrzewanych centralnie*

Wartość docelową wskaźnika przyjęto na poziomie 131,53 GJ/dam3. Szacunki wykonane na potrzeby badania ewaluacyjnego pozwalają prognozować, że wyznaczona na 2023 r. wartość progowa wskaźnika nie zostanie przekroczona.

Potencjalny wkład interwencji POIiŚ w zmiany wartości wskaźnika

rezultatu strategicznego można ocenić jako niewielki.

Ewaluator podkreślił istotną rolę POIiŚ w poprawie efektywności energetycznej sektora publicznego. W ramach umów podpisanych do końca okresu sprawozdawczego termomodernizacji poddane zostaną 622 budynki państwowych jednostek budżetowych o łącznej powierzchni użytkowej ponad 1,5 mln m^2, a prowadzone prace obejmą także modernizację 171 źródeł ciepła. Po rozstrzygnięciu drugiego naboru wniosków w poddziałaniu 1.3.1 *Wspieranie efektywności energetycznej w budynkach użyteczności publicznej* wielkości te mogą zostać podwojone.

- *Odsetek odbiorców korzystających z inteligentnych liczników*

Wartość docelową wskaźnika określono na poziomie 80%. Aktualnie dostępne dane wskazują, iż w Polsce nie uda się osiągnąć wskazanego na 2020 r. pułapu. Utrzymanie aktualnego tempa przyrostu wartości wskaźnika pozwoli na osiągniecie poziomu 16% w 2020 r. i 22% w 2023 r.

Wyposażenie odbiorców energii w inteligentne systemy pomiarowe jest jednym z elementów projektów objętych wsparciem w poddziałaniu 1.4.1 *Wsparcie budowy inteligentnych sieci elektroenergetycznych o charakterze pilotażowym i demonstracyjnym*, jednak ponieważ na poziomie projektów nie jest monitorowany wskaźnik określający liczbę odbiorców, którzy w wyniku realizacji projektów zostaną wyposażeni w inteligentne liczniki, określenie wkładu interwencji w zmianę wartości wskaźnika rezultatu strategicznego nie jest możliwe w oparciu o dostępne dane.

Można natomiast oszacować, że w efekcie realizacji projektów w ww. poddziałaniu, obejmujących wdrożenie inteligentnych funkcjonalności oraz budowę lub modernizację 130 stacji elektroenergetycznych, realizowanych przez 3 z 5 największych w kraju (oraz 2 mniejszych OSD), ponad 3,3 mln odbiorców, tj. blisko 23% całkowitej liczby odbiorców energii elektrycznej na niskim napięciu (14,677 mln w 2016 r.) zostanie podłączonych do sieci inteligentnych.

Mając na uwadze pilotażowy i innowacyjny charakter realizowanych w poddziałaniu 1.4.1 projektów, należy bardzo wysoko ocenić wkład interwencji w zapoczątkowanie znaczących zmian w jakości i niezawodności elektroenergetycznych sieci dystrybucyjnych w Polsce.

- *Emisja gazów cieplarnianych*

Wartość docelowa oszacowana została na poziomie 79,4. Szacunki wykonane na potrzeby badania ewaluacyjnego pozwalają prognozować utrzymanie wielkości emisji poniżej założonej na 2023 r. wartości docelowej wskaźnika.

NR ID.	OŚ PRIORYTETOWA	KLUCZOWE INFORMACJE NA TEMAT WDRAŻANIA OSI PRIORYTETOWEJ W ODNIESIENIU DO KLUCZOWYCH ZMIAN, ZNACZĄCYCH PROBLEMÓW I DZIAŁAŃ PODJĘTYCH W CELU ROZWIĄZANIA TYCH PROBLEMÓW
		Można wskazać, że największa prognozowana skala efektów w omawianym obszarze zostanie osiągnięta w priorytecie inwestycyjnym 4.VI dzięki inwestycjom w jednostki wytwarzania energii elektrycznej i cieplnej w wysokosprawnej kogeneracji. Łączna redukcja emisji C02, która może zostać osiągnięta w wyniku realizacji I osi priorytetowej POIiŚ, odpowiada wg umów podpisanych do końca 2018 roku, 0,47% prognozowanego docelowego poziomu emisji na 2023 r., a potencjalnie nawet 1% tego poziomu. Wartości te można podwoić, jeśli weźmie się pod uwagę tylko emisje z sektora non-ETS, na które wpływ ma interwencja programu, a które stanowią około 50% emisji krajowych. Podsumowując, interwencja I osi priorytetowej POIiŚ będzie miała istotny wkład w zmniejszenia krajowych emisji gazów cieplarniach z sektora non-ETS • *Sprawność przesyłania energii w koncesjonowanych przedsiębiorstwach ciepłowniczych* Wartość docelową wskaźnika przyjęto na poziomie 88,05%. Szacunki wykonane na potrzeby badania ewaluacyjnego pozwalają prognozować osiągnięcie zakładanej na 2023 r. wartości docelowej wskaźnika. Nie jest możliwe oszacowanie bezpośredniego wpływu interwencji I osi priorytetowej POIiŚ na wartość wskaźnika strategicznego, można jednak z dużym przekonaniem stwierdzić, że ogromna skala inwestycji w budowę i modernizacje sieci ciepłowniczych, realizowanych w poddziałaniach 1.6.1, 1.6.2 oraz 1.7.2, w sposób znaczący przyczyni się do zmniejszenia strat w przesyle energii cieplnej. **Potencjalny wkład interwencji w zwiększenie sprawności przesyłu energii termicznej należy ocenić jako istotny**. • *Ludność miast narażona na stężenie PM10 przewyższające dzienny limit (przez więcej niż 35 dni w roku) – średnia 3-letnia* Wartość docelową wskaźnika oszacowano na poziomie 64,95%. Ostatnia dostępna w statystyce publicznej wartość wskaźnika za 2017 r. jest nadal bardzo wysoka (70,09%) w stosunku do celu wyznaczonego do osiągnięcia w 2023 r. Nawet przy założeniu utrzymania pozytywnego trendu obserwowanego w latach 2013-2015, na chwilę obecną nie można prognozować osiągnięcia w 2023 r. zakładanej wartości docelowej bez założenia znacznej intensyfikacji działań mających na celu wyeliminowanie niskiej emisji w nadchodzących latach. Jest możliwe, że uruchomiony w 2018 r. rządowy program „czyste powietrze”, oferujący dopłaty do termomodernizacji i wymiany źródeł ciepła w jednorodzinnych budynkach mieszkalnych będzie impulsem, który znacząco zwiększy

NR ID.	OŚ PRIORYTETOWA	KLUCZOWE INFORMACJE NA TEMAT WDRAŻANIA OSI PRIORYTETOWEJ W ODNIESIENIU DO KLUCZOWYCH ZMIAN, ZNACZĄCYCH PROBLEMÓW I DZIAŁAŃ PODJĘTYCH W CELU ROZWIĄZANIA TYCH PROBLEMÓW
		dynamikę spadku wartości wskaźnika strategicznego, jednak ocena efektów tego programu będzie możliwa dopiero za kilka lat. Potencjalny wpływ POIiŚ w zmiany w obszarze jakości powietrza można określić jedynie w sposób pośredni. Na wartość wskaźnika narażenia ludności na pył PM10 wpływa szereg czynników, w tym lokalnych warunków atmosferycznych, klimatycznych, ukształtowania terenu itp. Mając na względzie opisane wyżej ograniczenia, można wskazać, że szacowany na podstawie podpisanych umów spadek emisji pyłów w wyniku realizacji projektów w działaniach 1.3.2, 1.5, 1.7.1 i 1.7.2, w odniesieniu do krajowych i regionalnych wielkości emisji pyłów, ma znaczenie marginalne. • *Udział energii elektrycznej produkowanej w skojarzeniu w produkcji energii elektrycznej ogółem* Wartość docelową wskaźnika oszacowano na poziomie 24%. Na podstawie szacunków wykonanych na potrzeby badania ewaluacyjnego można stwierdzić, że do osiągniecia celu na 2023 r. potrzebne jest zwiększenie aktualnego poziomu produkcji energii elektrycznej w kogeneracji o blisko 60%. Potencjalny wkład POIiŚ w przyrost produkcji energii elektrycznej wytwarzanej w wysokosprawnej kogeneracji wynosić może od 0,2 do 1,2%. Wkład ten ocenić należy jako mało istotny w kontekście celu wyznaczonego na 2023 r.
2.	II. Ochrona środowiska, w tym adaptacja do zmian klimatu	Czynnikiem mającym wpływ na wdrażanie osi priorytetowej był brak możliwości finansowania inwestycji odpadowych ze środków POIiŚ 2014-2020 na terenie województwa mazowieckiego, dla którego uchwała ws. przyjęcia Wojewódzkiego Planu Gospodarki Odpadami została unieważniona decyzją wojewody. W okresie sprawozdawczym trwały prace nad nowym WPGO wraz z planem inwestycyjnym. Ostatecznie WPGO został uchwalony w styczniu 2019 roku. Kwestie mające wpływ na wdrażanie osi priorytetowej są tożsame z problemami obserwowanymi dla wszystkich projektów inwestycyjnych w programie i zostały opisane w punkcie 6. Pozostałe kwestie problemowe pojawiające się w trakcie realizacji osi priorytetowej są na bieżąco rozwiązywane przez zaangażowane instytucje. Postęp w realizacji oczekiwanych rezultatów interwencji związanych z ochroną środowiska i adaptacją do zmian klimatu w świetle wyników badania ewaluacyjnego pn.: Ewaluacja śródokresowa dotycząca postępu rzeczowego II osi priorytetowej Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014-2020 oraz wkładu tej osi w realizację Strategii Europa 2020:

- *Pojemność obiektów małej retencji wodnej*

Jak wynika z danych publikowanych przez GUS, pojemność obiektów małej retencji systematycznie rośnie i przy zachowaniu trendu z lat ubiegłych (zarówno z okresu 2005-2016, jak i z lat 2012-2016) osiągnięcie wyznaczonej w POIiŚ wartości docelowej powinno nastąpić już w kolejnych latach. Zgodnie z umowami o dofinansowanie zawartymi do końca okresu sprawozdawczego, w wyniku realizacji projektów z działania 2.1 możliwe będzie zwiększenie pojemności obiektów małej retencji o prawie 4,2 tys. dam3. Stanowi to zaledwie 0,5% planowanej do osiągnięcia wartości docelowej wskaźnika rezultatu „strategicznego" oraz 4,6% jego planowanego przyrostu, tj. różnicy między wartością bazową a docelową równej 91,2 tys. dam3.

Wkład interwencji POIiŚ w realizację rezultatu „strategicznego" w zakresie przyrostu pojemności obiektów małej retencji należy więc uznać jako średnio znaczący.

- *Procent interwencji, dla których jednostka ochrony przeciwpożarowej dotarła na miejsce zdarzenia w czasie do 15 min.*

W oparciu o dane pochodzące z Komendy Głównej Państwowej Straży Pożarnej można stwierdzić, że zakładana na 2023 r. wartość docelowa wskaźnika rezultatu „strategicznego" została osiągnięta już w 2015 r.

Wpływ na wartość wskaźnika rezultatu „strategicznego" ma jeden kompleksowy projekt pozakonkursowy realizowany przez Komendę Główną Państwowej Straży Pożarnej, dotyczący zwiększenia skuteczności prowadzenia długotrwałych akcji ratowniczych, poprzez zakup samochodów i sprzętu, który będzie wykorzystywany w akacjach ratowniczych prowadzonych przez PSP na terenie całego kraju. Projekt zakłada doposażenie 17 jednostek służb ratowniczych w sprzęt do prowadzenia akcji ratowniczych i usuwania skutków katastrof (zakup 227 urządzeń wspierających system ratowniczo-gaśniczy).

Wpływ interwencji POIiŚ na realizację wskaźnika rezultatu „strategicznego" należy uznać za znaczący.

- *Udział odpadów komunalnych niepodlegających składowaniu w ogólnej masie odpadów komunalnych* oraz *Udział odpadów komunalnych zbieranych selektywnie w masie wszystkich zebranych odpadów komunalnych w skali kraju*

Wartość wskaźnika dynamicznie rosła i w 2017 r. Polska osiągnęła poziom 58,2% **udziału odpadów komunalnych niepodlegających składowaniu** w ogólnej masie odpadów komunalnych wytworzonych, a więc zbliżający się do zakładanej na 2023 r. wartości docelowej. Można się spodziewać, że trend pozostanie

wzrostowy, jednak dynamika wzrostu może w przyszłości być znacznie mniejsza niż przed 2016 r.

W 2017 r. Polska osiągnęła poziom 27,1% u**działu odpadów zbieranych selektywnie** w masie wszystkich zebranych odpadów komunalnych. Od 2005 r. obserwowany jest pozytywny proces wzrostu wartości wskaźnika, przy czym największy przyrost obserwowano w latach 2013-2014 i wynikał on głównie ze zmian systemu prawnego dotyczącego gospodarki odpadami, ale także z inwestycji w sektorze gospodarki odpadami dofinansowanych ze środków UE w perspektywie finansowej 2007-2013 (w tym w ramach POIiŚ 2007-2013 wsparto 57 zakładów zagospodarowania odpadów, o łącznej mocy przerobowej wynoszącej ok. 2,3 mln ton rocznie). Dynamika trendu wzrostowego obserwowana od 2015 r. nie pozwala na prognozowanie osiągnięcia poziomu 50% w 2023 r. - kontynuacja obecnego trendu wskazuje na możliwość osiągnięcia w 2023 r. poziomu niespełna 40%.

Potencjalną skalę wpływu interwencji POIiŚ na zmiany w omawianych obszarach można **na obecnym etapie ocenić jako średnio istotną**, przy czym docelowo skala wpływu powinna ulec zwiększeniu, wraz z zawieraniem kolejnych umów dla projektów wyłonionych w przeprowadzonych dotychczas naborach jak i w naborach planowanych do ogłoszenia w 2019 r.

Można jednoznacznie ocenić, że **zakres interwencji nakierowany jest na obszary kluczowe dla rozwoju selektywnej zbiórki odpadów komunalnych oraz ograniczenia ilości odpadów składowanych**. Uruchomienie w latach 2018-2019 inwestycji zapisanych w WPGO (w tym przy udziale środków dostępnych w POIiŚ i RPO) powinno w sposób istotny przyczynić się do zaspokojenia potrzeb infrastrukturalnych w tym zakresie.

W przypadku wskaźnika dotyczącego udziału odpadów komunalnych zbieranych selektywnie w masie wszystkich zebranych odpadów komunalnych w skali kraju możliwe jest, że podjęte działania, a także planowane kampanie informacyjno-edukacyjne, przyczynią się do zwiększenia dynamiki jego wzrostu. Bardziej prawdopodobne wydaje się jednak, że planowane do realizacji przy wsparciu ze środków UE działania infrastrukturalne i edukacyjne będą wystarczające tylko do utrzymania dynamiki wzrostu obserwowanej od 2013 r.

- *Odsetek ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków*

Zgodnie z danymi prezentowanymi przez GUS w latach 2005 do 2017 liczba oczyszczalni ścieków komunalnych zwiększyła się z 2 931 do 3 258 (tj. o 327 szt.), a liczba ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków wzrosła z ok. 23 mln w 2005 r. do ponad 28 mln osób w roku 2017 (tj. o ok. 5 mln osób). Wartość wskaźnika została osiągnięta już w 2014 r., a więc jeszcze zanim mogły być widoczne efekty

interwencji POIiŚ 2014-2020.

W ramach perspektywy finansowej 2014-2020 kontynuowane jest wspieranie przedsięwzięć wynikających z Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych. Zgodnie z umowami o dofinansowanie zawartymi do końca okresu sprawozdawczego w ramach działania 2.3 POIiŚ, planowana jest budowa 7 nowych oczyszczalni ścieków. Ponadto wybudowanych ma zostać ok. 4,3 tys. km sieci kanalizacyjnej, do której podłączonych zostanie ponad 360,8 tys. użytkowników. Zgodnie z zatwierdzonymi wnioskami o płatność do końca 2018 dotychczas powstała 1 nowa oczyszczalnia, a także prawie 1,3 tys. km sieci, do której podłączono ponad 20,5 tys. osób.

Projekty realizowane w okresie 2014-2020 w mniejszym stopniu niż projekty z okresu 2007-2013 przyczyniają się do realizacji wartości wskaźnika „strategicznego". W obecnej perspektywie finansowej większość inwestycji dotyczy modernizacji oczyszczalni ścieków w celu poprawy jakości oczyszczanych ścieków, a także obejmuje zadania związane przeróbką/zagospodarowaniem osadów ściekowych, co nie przekłada się na wzrost liczby ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków.

Niemniej jednak **wpływ interwencji POIiŚ na zmiany w obszarze gospodarki ściekowej należy jednak uznać za istotny**.

- *Odsetek obszarów Natura 2000 objętych planami zarządzania*

W obecnie perspektywie finansowej GDOŚ kontynuuje działania związane z opracowywaniem PZO w ramach projektu pozakonkursowego realizowanego w działaniu 2.4. Obejmuje on sporządzenie PZO dla 283 obszarów Natura 2000 (tj. 28% łącznej liczby obszarów Natura 2000 w Polsce - 994 obszary). W związku z faktem, że nie wszystkie obszary wymagające sporządzenia planów zarządzania są objęte projektem GDOŚ oraz biorąc pod uwagę, że część z PZO straci ważność do roku 2023, nie można z pełnym przekonaniem prognozować osiągnięcia poziomu 100% udziału obszarów Natura 2000 objętych planami zarządzania w 2023 r. Prawdopodobne, że poziom ten zbliży się do ok. 90%.

Wkład interwencji POIiŚ w zwiększanie udziału obszarów Natura 2000 objętych planami zarządzania należy uznać za kluczowy.

- *Powierzchnia parków, zieleńców i terenów zieleni osiedlowej w miastach*

Zgodnie z danymi publikowanymi przez GUS w okresie od 2014 do 2017 r. powierzchnia terenów zieleni miejskiej systematycznie wzrastała (średnio o 1,34% rocznie). Ponadto, wartość wskaźnika osiągnięta na koniec 2017 r. była wyższa niż wartość z 2007 r., można więc zauważyć, że negatywna tendencja spadkowa z lat 2007-2013 została zniwelowana.

Zgodnie z umowami zawartymi do końca okresu sprawozdawczego,

NR ID.	OŚ PRIORYTETOWA	KLUCZOWE INFORMACJE NA TEMAT WDRAŻANIA OSI PRIORYTETOWEJ W ODNIESIENIU DO KLUCZOWYCH ZMIAN, ZNACZĄCYCH PROBLEMÓW I DZIAŁAŃ PODJĘTYCH W CELU ROZWIĄZANIA TYCH PROBLEMÓW
		dzięki realizacji projektów wspartych w ramach działania 2.5 możliwe będzie zwiększenie powierzchni terenów zieleni w miastach o ponad 700 ha, co stanowi ok. 1,5% wartości bazowej wskaźnika rezultatu „strategicznego" określonej dla roku 2013. **Wkład interwencji POIiŚ w realizację rezultatu „strategicznego" w zakresie zmniejszenia dynamiki spadku ilości powierzchni terenów zieleni w miastach należy więc uznać jako średnio znaczący**. W kolejnych latach, wraz z zakończeniem realizacji kolejnych projektów, ich efekty powinny przyczyniać się do utrzymania trendu wzrostowego lub niwelowania ewentualnych negatywnych tendencji.
3.	III. Rozwój sieci drogowej TEN-T i transportu multimodalnego	Wdrażanie III osi priorytetowej przebiega bez większych problemów. Aspekty mające wpływ na wdrażanie osi priorytetowej są tożsame z problemami obserwowanymi dla wszystkich projektów inwestycyjnych w programie i zostały opisane w punkcie 6. Ewentualne dodatkowo pojawiające się kwestie problemowe są na bieżąco rozwiązywane przez zaangażowane instytucje. Postęp w realizacji oczekiwanych rezultatów interwencji związanych z rozwojem sieci drogowej TEN-T i transportu multimodalnego w świetle wyników badania ewaluacyjnego pn.: *Ewaluacja bieżąca z elementami mid-term dotycząca postępu rzeczowego POIiŚ 2014-2020 dla potrzeb przeglądu śródokresowego, w tym realizacji zapisów ram i rezerwy wykonania w zakresie osi POIiŚ 2014-2020 wdrażanych przez CUPT*: • *Skrócenie średniego czasu przejazdu drogowego pomiędzy 18 ośrodkami wojewódzkimi* Z analizy przeprowadzonej przez ewaluatora wynika, że między 2013 r. a 2018 r. nastąpiło skrócenie średniego czasu przejazdu drogowego pomiędzy 18 ośrodkami wojewódzkimi o 6 minut - z 4 godzin i 14 minut do 4 godzin i 8 minut. Aby osiągnąć oczekiwane skrócenie czasu przejazdu wynikające z zapisów POIiŚ 2014-2020 na rok 2023, średni czas przejazdu między ośrodkami wojewódzkimi powinien skrócić się o dalsze 32 minuty. Największą poprawę odnotowano na trasach: • Z Wrocławia na północ i północny wschód, tj. Wrocław – Olsztyn, Wrocław – Białystok, Wrocław – Gdańsk, • Z Gdańska na południe, tj. Gdańsk – Opole, Gdańsk – Rzeszów, Gdańsk – Lublin, Gdańsk – Kielce. Znacznie poprawiło się skomunikowanie Rzeszowa z resztą kraju – czas przejazdu jest krótszy o 61 minut do Gdańska, o 46 minut krócej do Białegostoku, o 43 minuty krócej do Gorzowa Wielkopolskiego, o 29 minut krócej do Katowic. Kluczowymi inwestycjami, które przyniosły tak znaczącą poprawę są zakończone inwestycje na

NR ID.	OŚ PRIORYTETOWA	KLUCZOWE INFORMACJE NA TEMAT WDRAŻANIA OSI PRIORYTETOWEJ W ODNIESIENIU DO KLUCZOWYCH ZMIAN, ZNACZĄCYCH PROBLEMÓW I DZIAŁAŃ PODJĘTYCH W CELU ROZWIĄZANIA TYCH PROBLEMÓW
		drogach A1 między Łodzią a Gdańskiem, a także S8 między Wrocławiem a Łodzią. **Istotne są również pierwsze efekty POIiŚ 2014-2020** (zakończone inwestycje na drodze ekspresowej S19 na trasie Rzeszów - Lublin). Pomimo zakończonej inwestycji na drodze ekspresowej S5 Żnin – Gniezno nie zaobserwowano poprawy czasu przejazdu między Wrocławiem a Bydgoszczą, i dalej – Toruniem. Nastąpiło spowolnienie połączeń z Zieloną Górą, co jest spowodowane przez realizowane aktualnie roboty drogowe na drodze S3 (odcinek od Zielonej Góry do m. Nowa Sól Zachód oraz Kazimierzów – Lubin Północ). Są to inwestycje kluczowe dla skrócenia czasu podróży między Zieloną Górą a południową i zachodnią częścią kraju. W porównaniu z 2013 r., dłużej trwa podróż między Katowicami a Łodzią i Warszawą, co wynika z prowadzonych prac drogowych na A1. Zgodnie z założeniami poczynionymi na 2020 r., czas przejazdu między Katowicami a Łodzią powinien skrócić się jeszcze o 38 minut, a połączenie Katowice – Warszawa o 50 minut. Podobna sytuacja występuje na połączeniu między Krakowem a Warszawą – wydłużenie czasu przejazdu wynika z prac na drodze S7, mimo iż jednocześnie na tej samej trasie zakończono budowę odcinków Jędrzejów - granica województwa świętokrzyskiego/małopolskiego, Radom – Skarżysko-Kamienna, zrealizowano również obwodnicę Radomia. Po zakończeniu, m.in. będącego w trakcie realizacji odcinka między Jędrzejowem a Kielcami oraz Grójcem a Warszawą, a także planowanego odcinka od Krakowa (północna obwodnica Krakowa) do granicy z województwem świętokrzyskim, czas podróży znacząco się skróci. W porównaniu z 2013 r. dłużej jedzie się również z Warszawy do Lublina – o 13 minut. Można zakładać, że czas ten skróci się po zbudowaniu trasy S17 na tym odcinku. Obecnie w realizacji jest cały, brakujący fragment S17, który połączy Warszawę z Lublinem. Porównując 2018 r. i plany na 2020 rok oczekuje się skrócenia podróży na tej trasie o 52 minuty. Dzięki realizowanej inwestycji na S5 między Poznaniem a Grudziądzem (wraz z obwodnicą Bydgoszczy) nastąpi skrócenie czasu podróży między Poznaniem a Bydgoszczą i Olsztynem. Dalszemu skróceniu podróży między Poznaniem a Wrocławiem będzie sprzyjała realizowana inwestycja na S5 (obwodnica Leszna – Poznań). Aby zrealizować założenia poczynione na 2020 r. konieczne jest skrócenie tego czasu o dodatkowe 34 minuty. Wydaje się, iż wartość ta może być trudna do osiągnięcia – nawet biorąc pod uwagę liczne kluczowe inwestycje drogowe mogące w efekcie skrócić ten czas, jednak na tym etapie nie jest możliwe określenie dokładnie o ile minut.

NR ID.	OŚ PRIORYTETOWA	KLUCZOWE INFORMACJE NA TEMAT WDRAŻANIA OSI PRIORYTETOWEJ W ODNIESIENIU DO KLUCZOWYCH ZMIAN, ZNACZĄCYCH PROBLEMÓW I DZIAŁAŃ PODJĘTYCH W CELU ROZWIĄZANIA TYCH PROBLEMÓW
		• *Wskaźnik Drogowej Dostępności Transportowej (WDDT II) syntetyczny* W 2017 r. wartość wskaźnika Drogowej Dostępności Transportowej (WDDT II) syntetycznego dla Polski wyniosła 36,96. Jak wskazują autorzy publikacji *„Oszacowanie oczekiwanych rezultatów interwencji za pomocą miar dostępności transportowej dostosowanych do potrzeb dokumentów strategicznych i operacyjnych dot. perspektywy finansowej 2014-2020 (aktualizacja)”*, zdecydowanie **największy wpływ na zmiany wskaźników drogowej dostępności mają inwestycje planowane w POIiŚ 2014-2020**. • *Praca przewozowa w transporcie intermodalnym* W ostatnich latach obserwowany jest systematyczny wzrost przewozów intermodalnych. Z danych UTK wynika, że zakładana na 2023 r. wartość została przekroczona już w 2018 roku. Analizując trend w dziedzinie transportu intermodalnego oraz uwzględniając prowadzone w tym sektorze inwestycje, m.in. w ramach projektów finansowanych z POIiŚ (w działaniach 3.2, 5.1 i 5.2), można przewidywać że wartość na koniec okresu wdrażania wyniesie ok. 6 400 mln tkm/rok. Jednocześnie należy wziąć pod uwagę fakt, że osiągnięcie takich wielkości wskaźników dotyczy wszystkich inwestycji realizowanych na rynku przewozów intermodalnych w całym kraju, a nie jedynie tych, które są finansowane ze środków POIiŚ 2014-2020. • *Obroty ładunkowe w portach morskich* W 2016 r. został przekroczony szacowany na 2023 r. poziom wskaźnika dot. obrotów ładunkowych w portach morskich. **W ramach POIiŚ realizowane są inwestycje, które będą miały znaczący wpływ na osiągnięcie tego wskaźnika**. Dlatego też ewaluator prognozuje, że na koniec 2023 roku obroty ładunkowe w portach morskich wyniosą ok. 87 mln ton.
4.	IV. Infrastruktura drogowa dla miast	Wdrażanie IV osi priorytetowej przebiega bez większych problemów. Aspekty mające wpływ na wdrażanie osi priorytetowej są tożsame z problemami obserwowanymi dla wszystkich projektów inwestycyjnych w programie i zostały opisane w punkcie 6. Ewentualne pojawiające się kwestie problemowe są na bieżąco rozwiązywane przez zaangażowane instytucje. Postęp w realizacji oczekiwanych rezultatów interwencji związanych z infrastrukturą drogową dla miast w świetle wyników badania ewaluacyjnego pn.: *Ewaluacja bieżąca z elementami mid-term dotycząca postępu rzeczowego POIiŚ 2014-2020 dla potrzeb przeglądu śródokresowego, w tym realizacji zapisów ram i rezerwy wykonania w zakresie osi POIiŚ 2014-2020 wdrażanych przez CUPT*: • *Wskaźnik Drogowej Dostępności Transportowej (WDDT II)*

NR ID.	OŚ PRIORYTETOWA	KLUCZOWE INFORMACJE NA TEMAT WDRAŻANIA OSI PRIORYTETOWEJ W ODNIESIENIU DO KLUCZOWYCH ZMIAN, ZNACZĄCYCH PROBLEMÓW I DZIAŁAŃ PODJĘTYCH W CELU ROZWIĄZANIA TYCH PROBLEMÓW
		syntetyczny dla miast na prawach powiatu na sieci TEN-T W 2017 r. wartość wskaźnika Drogowej Dostępności Transportowej (WDDT II) syntetycznego dla miast na prawach powiatu na sieci TEN-T wyniosła 49,75. Jak wskazują autorzy publikacji *„Oszacowanie oczekiwanych rezultatów interwencji za pomocą miar dostępności transportowej dostosowanych do potrzeb dokumentów strategicznych i operacyjnych dot. perspektywy finansowej 2014-2020 (aktualizacja)”*, zdecydowanie **największy wpływ na zmiany wskaźników drogowej dostępności mają inwestycje planowane w POIiŚ 2014-2020**. • *Wypadki w miastach na prawach powiatu w sieci TEN-T* • *Wypadki w miastach na prawach powiatu poza siecią TEN-T* W 2017 r. odnotowano 82,84 wypadków na 100 tys. mieszkańców w miastach na prawach powiatu w sieci TEN-T oraz 75,51 wypadków na 100 tys. mieszkańców w miastach na prawach powiatu poza siecią TEN-T. Mimo rocznych wahań wartości wskaźnika dla miast na prawach powiatu w sieci TEN-T oraz poza siecią TEN-T, **generalny trend w liczbie wypadków można określić jako spadkowy** (od 2013 r., ale też dla lat wcześniejszych). Daje to podstawy do stwierdzenia, iż w 2023 r. osiągnięty zostanie cel zakładający niepogorszenie się średniej z ostatnich 5-ciu lat.
5.	V. Rozwój transportu kolejowego w Polsce	Pomimo znacznego postępu i zaawansowania w realizacji projektów sektora kolejowego nadal istnieje szereg obszarów problemowych, są one na bieżąco rozwiązywane przez wszystkie zaangażowane instytucje. Aspekty mające wpływ na wdrażanie osi priorytetowej są tożsame z problemami obserwowanymi dla wszystkich projektów inwestycyjnych w programie i zostały opisane w punkcie 6. Ewentualne pojawiające się kwestie problemowe są na bieżąco rozwiązywane przez zaangażowane instytucje. W 2018 r. odbyło się jedno posiedzenie główne i dwa spotkania robocze *Grupy wysokiego szczebla ds. inwestycji kolejowych*. Przedmiotem obrad były aspekty wprowadzanych uproszczeń systemowych, m.in. w zakresie zapewnienia finansowania inwestycji, postępowań przetargowych, w kwestiach środowiskowych oraz wzmocnienia systemu instytucjonalnego podmiotów zaangażowanych w proces oceny i realizacji projektów kolejowych. Poszczególne instytucje zaangażowane w realizację inwestycji zapewniły o prowadzonych pracach nad dalszymi ułatwieniami proceduralnymi i prawnymi, które przyczynią się do pełnej absorpcji funduszy UE w sektorze kolejowym do końca bieżącej perspektywy finansowej. Na spotkaniach HLG analizowano także przyczyny i skutki

obserwowanego wzrostu cen na rynku usług i materiałów budowlanych w sektorze kolejowym, a także zaproponowano scenariusze minimalizujące niekorzystne tendencje rynkowe.

Postęp w realizacji oczekiwanych rezultatów interwencji związanych z rozwojem transportu kolejowego w Polsce w świetle wyników badania ewaluacyjnego pn.: *Ewaluacja bieżąca z elementami mid-term dotycząca postępu rzeczowego POIiŚ 2014-2020 dla potrzeb przeglądu śródokresowego, w tym realizacji zapisów ram i rezerwy wykonania w zakresie osi POIiŚ 2014-2020 wdrażanych przez CUPT*:

- *Skrócenie średniego czasu przejazdu koleją między ośrodkami wojewódzkimi*

Pomiar wartości przeprowadzono poprzez obliczenie średniego czasu przejazdu dla 153 relacji łączących 18 ośrodków wojewódzkich, który w 2018 r. wyniósł 4,58 godz., czyli prawie o godzinę mniej niż w 2013 r. Analiza szczegółowa między 2013 a 2018 r. wskazuje, iż poprawa sytuacji miała miejsce w 125 relacjach, a pogorszenie w 28. W tym przypadku należy również wziąć pod uwagę fakt, iż efekty realizacji projektów kolejowych będą możliwe do zweryfikowania dopiero na zakończenie ich realizacji. Dodatkowo należy uwzględnić fakt, iż projekty w tym obszarze są realizowane poza POIiŚ również w ramach innych programów krajowych (CEF, POPW) i regionalnych. Dopiero po zakończeniu wszystkich inwestycji możliwe będzie określenie, o ile realnie skrócił się czas przejazdu koleją między ośrodkami wojewódzkimi.

Dzięki inwestycjom w transport kolejowy, finansowanym z POIiŚ 2014-2020, jak też innych programów krajowych i regionalnych, można oczekiwać dalszego średniego skrócenia czasu przejazdu koleją między ośrodkami wojewódzkimi. Istotne będzie stworzenie również rozkładu jazdy dostosowanego do potrzeb podróżnych, w tym gwarantujących bezpośrednie połączenia między miastami. W związku z powyższym realne jest osiągnięcie założonego w POIiŚ skrócenia czasu przejazdu do wartości 3,7 godz.

- *Wskaźnik Kolejowej Dostępności Transportowej WKDT II (syntetyczny) dla Polski*

W 2017 r. wartość wskaźnika Kolejowej Dostępności Transportowej wyniosła 36,96. Jak wskazują autorzy publikacji *„Oszacowanie oczekiwanych rezultatów interwencji za pomocą miar dostępności transportowej dostosowanych do potrzeb dokumentów strategicznych i operacyjnych dot. perspektywy finansowej 2014-2020 (aktualizacja)”,* przyrosty wartości wskaźników dostępności kolejowej są znacznie większe w porównaniu do dostępności drogowej. Zgodnie z ww. publikacją można stwierdzić, iż tak duże wielkości są wynikiem: a) efektu niskiej bazy (słaba dostępność kolejowa, szczególnie w niektórych regionach kraju); b) b**ardzo dużej skali planowanych lub już realizowanych inwestycji**; c) większych

NR ID.	OŚ PRIORYTETOWA	KLUCZOWE INFORMACJE NA TEMAT WDRAŻANIA OSI PRIORYTETOWEJ W ODNIESIENIU DO KLUCZOWYCH ZMIAN, ZNACZĄCYCH PROBLEMÓW I DZIAŁAŃ PODJĘTYCH W CELU ROZWIĄZANIA TYCH PROBLEMÓW
		zmian prędkości, niż np. w transporcie samochodowym, jakie mogą mieć miejsce dzięki modernizacji linii. • *Praca przewozowa w kolejowym transporcie pasażerskim* • *Praca przewozowa w kolejowym transporcie towarowym* Wartość wskaźnika w odniesieniu do **transportu pasażerskiego**, założoną na etapie programowania, dla 2023 r., osiągnięto już w 2017 r. (20 321 mln paskm/rok). W kolejnym roku zanotowano znaczący wzrost wskaźnika w stosunku do roku bazowego, co może wynikać m.in. z **efektów prowadzonych inwestycji i modernizacji**, czy też nowoczesnej oferty taborowej oraz skrócenia czasu przejazdu. Poza inwestycjami realizowanymi w ramach POIiŚ na wartość tego wskaźnika mają również wpływ inne inwestycje wdrażane m.in. w ramach CEF, POPW, jak również programów regionalnych. Dopiero na zakończenie ich realizacji będzie możliwe dokładne oszacowanie realnego poziomu tego wskaźnika. Na osiągnięcie zakładanego na 2023 r. wskaźnika wpływa również fakt realizacji w ramach środków UE projektów taborowych, które poprawiają komfort podróży, wpływają na poziom bezpieczeństwa oraz skrócenie czasu podróży. Uwzględniając prowadzone w kraju inwestycje finansowane ze środków UE należy spodziewać się, że w dalszym ciągu wielkość kolejowych przewozów pasażerskich będzie rosła (ewaluator szacuje, że wartość docelowa wskaźnika może wynieść 24 000 mln paskm/rok). W przypadku wartości wskaźnika dot. **kolejowych przewozów towarowych** w 2018 r. osiągnął on wartość 59 650 mln tkm/rok i wykazuje tendencję wzrostową. Biorąc pod uwagę założenia strategiczne dot. większego udziału kolei w transporcie towarów, można przewidywać, że wskaźnik będzie systematycznie rósł w wyniku odpowiedzi na zapotrzebowanie rynku i stojące wyzwania, chociażby transport towarów w ramach idei Nowego Jedwabnego Szlaku. **Istotnym czynnikiem wpływającym również na zwiększenie wskaźnika są prowadzone inwestycje, finansowane ze środków UE**.
6.	VI. Rozwój niskoemisyjnego transportu zbiorowego w miastach	Wdrażanie VI osi priorytetowej przebiega bez większych problemów. Aspekty mające wpływ na wdrażanie osi priorytetowej są tożsame z problemami obserwowanymi dla wszystkich projektów inwestycyjnych w programie i zostały opisane w punkcie 6. Ewentualne pojawiające się kwestie problemowe są na bieżąco rozwiązywane przez zaangażowane instytucje. Postęp w realizacji oczekiwanych rezultatów interwencji związanych z rozwojem niskoemisyjnego transportu zbiorowego w miastach w świetle wyników badania ewaluacyjnego pn.: *Ewaluacja bieżąca z elementami mid-term dotycząca postępu rzeczowego POIiŚ 2014-2020 dla potrzeb przeglądu śródokresowego, w tym realizacji*

NR ID.	OŚ PRIORYTETOWA	KLUCZOWE INFORMACJE NA TEMAT WDRAŻANIA OSI PRIORYTETOWEJ W ODNIESIENIU DO KLUCZOWYCH ZMIAN, ZNACZĄCYCH PROBLEMÓW I DZIAŁAŃ PODJĘTYCH W CELU ROZWIĄZANIA TYCH PROBLEMÓW
		zapisów ram i rezerwy wykonania w zakresie osi POIiŚ 2014-2020 wdrażanych przez CUPT: • *Liczba przewozów pasażerskich w przeliczeniu na 1 mieszkańca obszarów miejskich* Analizując dostępne dane statystyczne za ostatnie lata, obserwowany trend liczby przewozów pasażerskich w transporcie miejskim w skali całego kraju nie jest jednoznaczny. W 2017 roku wskaźnik wynosił 161,7 szt., co oznacza spadek o 5,4 szt. w stosunku do roku bazowego. Należy jednak zaznaczyć, że wartość obliczono dla środków komunikacji naziemnej (autobusy, tramwaje, trolejbusy). W przypadku uwzględnienia statystyk dla metra, które jest dofinansowane znaczną częścią środków dostępnych w VI osi, wskaźnik dla 2017 roku jest większy i wynosi 169,8 szt. (2,7 szt. więcej niż w roku bazowym). Ponadto mimo stałego wzrostu wskaźnika motoryzacji, obserwowany jest również nieznaczny wzrost liczby przewożonych pasażerów. Oznacza to zatrzymanie trendu odpływu pasażerów z komunikacji zbiorowej, co jest konsekwencją większej konkurencyjności transportu zbiorowego. • *Uniknięta emisja CO2 w wyniku funkcjonowania transportu publicznego* Na potrzeby badania ewaluacyjnego dokonano przeliczenia wartości wskaźnika, uwzględniając dane dot. komunikacji miejskiej dostępne w rocznikach GUS. Do wyliczeń unikniętej emisji CO2 zastosowano współczynnik obrazujący efekt środowiskowy wynikający z zamiany transportu samochodowego na transport publiczny przez 1 pasażera na odcinku 1 km. Jest to zmienna stała, przyjęta przez IZ POIiŚ 2014-2020 na podstawie danych z AKK przygotowanych dla projektów z perspektywy 2007-2013 oraz konsultacji ze środowiskiem branżowym i naukowym. Przyjęto, że różnica w emisji CO2 generowanej przez pasażera na odcinku 1 km, między samochodem osobowym a autobusem, wynosi 68,8 g CO2. Tak obliczona wartość unikniętej emisji w 2017 r. wyniosła 1 363,6 tys. ton CO2. Jak wskazują eksperci, **pomiar efektów środowiskowych POIiŚ z wykorzystaniem wskaźnika horyzontalnego, obejmującego cały kraj nie pozwala na rzeczywistą ocenę rezultatów projektów** w zakresie rozwoju niskoemisyjnego transportu zbiorowego w miastach. Skala projektów jest znacząca punktowo – dla poszczególnych miast, w których są realizowane inwestycje.
7.	VII. Poprawa bezpieczeństwa energetycznego	Wdrażanie VII osi priorytetowej przebiega bez większych problemów. Aspekty mające wpływ na wdrażanie osi priorytetowej są tożsame z problemami obserwowanymi dla wszystkich projektów inwestycyjnych w programie i zostały opisane w punkcie 6.

NR ID.	OŚ PRIORYTETOWA	KLUCZOWE INFORMACJE NA TEMAT WDRAŻANIA OSI PRIORYTETOWEJ W ODNIESIENIU DO KLUCZOWYCH ZMIAN, ZNACZĄCYCH PROBLEMÓW I DZIAŁAŃ PODJĘTYCH W CELU ROZWIĄZANIA TYCH PROBLEMÓW
		Ewentualne pojawiające się kwestie problemowe są na bieżąco rozwiązywane przez zaangażowane instytucje. Postęp w realizacji oczekiwanych rezultatów interwencji związanych z poprawą bezpieczeństwa energetycznego w świetle wyników badania ewaluacyjnego pn.: *Ocena postępu rzeczowego I i VII osi priorytetowej Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014-2020 dla potrzeb przeglądu śródokresowego, w tym realizacji zapisów ram i rezerwy wykonania:* • *Indeks Herfindahl'a-Hirschman'a – dywersyfikacja (HHI-D)* Wyniki wskazują na to, że w 2016 r. system przesyłowy był w miarę dobrze połączony z systemami sąsiednimi i charakteryzował się względnie dużą różnorodnością możliwości pozyskiwania gazu. Na lata 2018-2021 nie można prognozować zmian wartości wskaźnika, ze względu na fakt, że nie jest planowane w tym okresie realne zakończenie inwestycji umożliwiających uruchomienie nowych połączeń międzysystemowych. Około roku 2022 r. powinien natomiast nastąpić dynamiczny spadek wartości do poziomu ok. 0,16 dzięki wybudowaniu połączeń z Czechami i Słowacją (2021 r.), a w kolejnym roku do 0,14 po wybudowaniu gazociągu BalticPipe (2022 r.). Tym samym cel strategiczny POIiŚ powinien zostać osiągnięty. Bezpośredni wpływ na zmiany wskaźnika rezultatu strategicznego mają przede wszystkim projekty nowych połączeń międzynarodowych, zwłaszcza na nowych kierunkach. Nowe połączenia nie przyniosą jednak efektów, o ile nie będzie możliwości przesłania gazu z nowych źródeł do innych regionów Polski znajdujących się w znacznej odległości. Dlatego też **pośredni wpływ** na zmiany wartości wskaźnika **będą miały wszystkie inwestycje w gazociągi przesyłowe** umożliwiające rozprowadzanie po kraju gazu dostarczonego z zagranicy (finansowane z POIiŚ 2014-2020). Rola gazociągów dofinansowanych w ramach POIiŚ 2014-2020, w szczególności zlokalizowanych na południu Polski, jest szczególnie istotna z punktu widzenia umożliwienia dostaw gazu z nowych źródeł (terminal LNG, Baltic Pipe) do południowej i wschodniej części Polski. Bez uruchomienia tych gazociągów regiony te nie będą mogły mieć zapewnionego trwałego bezpieczeństwa w postaci długoterminowych dostaw gazu z kierunków innych niż wschodnie. Aby cel w zakresie bezpieczeństwa mógł zostać osiągnięty, powinny one zostać zrealizowane najpóźniej do końca 2022 roku. • *Ilość energii niedostarczonej przez system przesyłowy energetyczny* Zgodnie z danymi publikowanymi przez PSE średnia 6-letnia dla 2017 r. powinna wynieść 28,1 MWh. Można się spodziewać, że wyznaczona na 2023 r. wartość docelowa, tj. 95 MWh, nie zostanie przekroczona.

NR ID.	OŚ PRIORYTETOWA	KLUCZOWE INFORMACJE NA TEMAT WDRAŻANIA OSI PRIORYTETOWEJ W ODNIESIENIU DO KLUCZOWYCH ZMIAN, ZNACZĄCYCH PROBLEMÓW I DZIAŁAŃ PODJĘTYCH W CELU ROZWIĄZANIA TYCH PROBLEMÓW
		Z uwagi na bardzo wczesny etap realizacji inwestycji ocena wpływu realizacji projektów ramach działania 7.1 POIiŚ 2014-2020 na wartość docelową wskaźnika rezultatu strategicznego może mieć na obecnym etapie tylko charakter oceny jakościowej. Poza tym, wskaźnik ilości energii elektrycznej niedostarczonej przez system przesyłowy elektroenergetyczny nie jest monitorowany z poziomu poszczególnych projektów, stąd wpływ VII osi na wartość wskaźnika strategicznego jest trudny do oszacowania. **Zasadniczo należy uznać, że wpływ ten istnieje i przypuszczalnie jest znaczący.**
8.	VIII. Ochrona dziedzictwa kulturowego i rozwój zasobów kultury	Wdrażanie VIII osi priorytetowej przebiega bez większych problemów. Ewentualne kwestie problemowe są na bieżąco rozwiązywane przez zaangażowane instytucje. Postęp w realizacji oczekiwanych rezultatów interwencji związanych z poprawą uczestnictwa w kulturze jest monitorowany za pomocą dwóch wskaźników rezultatu strategicznego: • *Zwiedzający muzea i oddziały muzealne na 1000 mieszkańców – wskaźnik bazujący na danych z GUS,* • *Odsetek osób uczestniczących w wybranych obszarach kultury – wskaźnik bazujący na danych z badania CBOS.* Wnioski z badania ewaluacyjnego pn. *Ocena postępu wdrażania VIII osi priorytetowej „Ochrona dziedzictwa kulturowego oraz rozwój zasobów kultury" PO IiŚ 2014-2020 dla potrzeby przeglądu śródokresowego, w tym realizacji zapisów ram i rezerwy wykonania* wskazują, że **na obecnym etapie wdrażania obserwowane zmiany wskaźników zachodzą niezależnie od interwencji podejmowanej w ramach VIII osi priorytetowej**. Większość projektów jest w trakcie realizacji, więc z ich efektów nie mogą jeszcze korzystać potencjalni odbiorcy, a tym samym nie mogą one wpływać na wartość ww. wskaźników. **Wpływ na kształtowanie się wartości wskaźników rezultatu strategicznego będzie widoczny po zakończeniu projektów**. W szczególności **muzea** w wyniku zrealizowanych projektów **podniosą jakość swojej oferty i zwiększą dostępność** do niej dla nowych grup odbiorców, **co wpłynie na wzrost liczby odwiedzin**. **Zwiększenie atrakcyjności oferty** instytucji kultury i udostępnienie jej dla grup odbiorów, którzy dotychczas mieli ograniczony dostęp do niej **przyczyni się** z kolei do **wzrostu odsetka osób uczestniczących w kulturze**.
9.	IX. Wzmocnienie strategicznej infrastruktury ochrony zdrowia	Wdrażanie IX osi priorytetowej przebiega bez większych problemów. Ewentualne drobne kwestie są na bieżąco rozwiązywane przez zaangażowane instytucje. Postęp w realizacji oczekiwanych rezultatów interwencji związanych ze wzmocnieniem strategicznej infrastruktury ochrony zdrowia jest monitorowany za pomocą dwóch wskaźników rezultatu

NR ID.	OŚ PRIORYTETOWA	KLUCZOWE INFORMACJE NA TEMAT WDRAŻANIA OSI PRIORYTETOWEJ W ODNIESIENIU DO KLUCZOWYCH ZMIAN, ZNACZĄCYCH PROBLEMÓW I DZIAŁAŃ PODJĘTYCH W CELU ROZWIĄZANIA TYCH PROBLEMÓW
		strategicznego: • *Średnia liczba osób przypadająca na szpitalny oddział ratunkowy,* • *Średni czas pobytu pacjenta na łóżkach leczniczych w Polsce.* Wnioski z badania ewaluacyjnego pn. *Ocena postępu wdrażania IX Osi Priorytetowej Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014-2020* wskazują, że w przypadku wskaźników rezultatu strategicznego, założenia z etapu programowania nadal są wiarygodne i prawdopodobne do osiągnięcia. Symulacja możliwych do uzyskania wartości docelowych wskaźników rezultatu strategicznego określonych dla PI 9a wskazuje na wysokie prawdopodobieństwo osiągnięcia wartości docelowych tych wskaźników, jednakowoż z zastrzeżeniem, że pozostając w znacznej mierze poza wpływem działań IZ i IP IX osi należy liczyć się z możliwością wystąpienia kilkuprocentowych odchyleń od prognozowanych wartości.
10.	X Pomoc Techniczna	Nie zidentyfikowano problemów/ trudności /sytuacji opóźniających lub zakłócających realizację X osi priorytetowej.

11.2. SZCZEGÓLNE PRZEDSIĘWZIĘCIA MAJĄCE NA CELU PROMOWANIE RÓWNOUPRAWNIENIA PŁCI ORAZ ZAPOBIEGANIE DYSKRYMINACJI, W TYM W SZCZEGÓLNOŚCI ZAPEWNIENIE DOSTĘPNOŚCI DLA OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI, I ROZWIĄZANIA WDROŻONE, ABY ZAPEWNIĆ WŁĄCZENIE PUNKTU WIDZENIA PŁCI DO PROGRAMÓW OPERACYJNYCH I OPERACJI (ART. 50 UST. 4 I ART. 111 UST. 4 AKAPIT DRUGI LIT. E) ROZPORZĄDZENIA (UE) NR 1303/2013)

Projekty wybierane do dofinansowania w ramach POIiŚ 2014-2020 są oceniane pod kątem zgodności z horyzontalnymi zasadami niedyskryminacji i równości szans ze względu na płeć. Aspekty te są przedmiotem oceny merytorycznej II stopnia w ramach kryterium Za*sada zapobiegania dyskryminacji i równość szans kobiet i mężczyzn*, gdzie sprawdzana jest zgodność projektu z horyzontalnymi zasadami niedyskryminacji i równości szans ze względu na płeć. W szczególności weryfikowany jest fakt, czy projekt nie ogranicza równego dostępu do zasobów (infrastruktury, usług) ze względu na płeć, pochodzenie rasowe lub etniczne, religie lub przekonania, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. W przypadku osób z niepełnosprawnościami, niedyskryminacyjny charakter projektu oznacza konieczność stosowania zasad uniwersalnego projektowania i racjonalnych usprawnień zapewniających dostępność oraz możliwości korzystania ze wspieranej infrastruktury.

Wśród **rozwiązań** zaplanowanych do realizacji **w ramach projektów**, które uzyskały wsparcie można wymienić m.in.:

- **likwidację barier architektonicznych**: windy, podjazdy, dostosowanie toalet;
- **pętle indukcyjne** dla osób głuchych i głuchoniemych;
- **autodeskrypcje na ekspozycjach**;
- **zastosowanie materiałów tyflograficznych**, czyli wypukłych modeli ułatwiających odtworzenie w wyobraźni wybranych elementów ekspozycji;

- **„dotykalność" wybranych muzealiów**;
- realizacja programów typu „Muzeum przyjazne osobom z autyzmem";
- **pasy naprowadzający dla osób niewidomych** (wypustki) i niedowidzących (jaskrawe barwy);
- wybrane prezentacje multimedialne i/lub filmowe z tłumaczeniem na język migowy;
- aplikacje multimedialne;
- stosowanie zasady uniwersalnego projektowania, w przypadku wydawnictw wnioskodawcy deklarują m.in.: stosowanie wysokiego kontrastu, bezszeryfowe i duże czcionki, nagłówki, tekst w punktach, rysunki, schematy, zdjęcia czy opracowanie stron www zgodnie ze standardem WCAG 2.0.

Realizacja wielu inwestycji w sektorze kolejowym przyczyni się do spełnienia wymogów prawa unijnego w zakresie zwiększenia dostępności systemu kolei *Unii dla osób o ograniczonej mobilności*. Prace w tym zakresie obejmą **przebudowę/modernizację peronów i dostosowanie ich do potrzeb osób o ograniczonych możliwościach poruszania się**.

CUPT prowadził również działania mające na celu zwiększenie społecznej świadomości dotyczącej dostępności zarówno wśród beneficjentów, jak i samych pracowników instytucji:

- dwie publikacje: „Dostępność jest na plus", „Wpływ projektów transportowych zrealizowanych z POIiŚ 2007–2013 na mobilność osób z niepełnosprawnościami oraz osób z ograniczoną możliwością poruszania się";
- szkolenie pt. „Jak zapewnić dostępność dla osób o ograniczonej możliwości poruszania się w projektach transportowych POIiŚ?".

Zmiana programu umożliwi realizację działań zaplanowanych w **Programie Dostępność Plus**. Po wprowadzonych zmianach możliwe będzie uzyskanie dofinansowania z POIiŚ **w sektorze energii** na **usuwanie barier architektonicznych jako elementu projektu głębokiej, kompleksowej termomodernizacji.** Prace techniczne związane z termomodernizacją będzie można połączyć z **dostosowaniem budynków do potrzeb osób o ograniczonej mobilności** (windy, balustrady itp.), ułatwiając im codzienne życie.

W skład Komitetu Monitorującego POIiŚ 2014-2020 z ramienia strony rządowej wchodzą przedstawiciele Pełnomocnika Rządu ds. Równego Traktowania a także Biura Pełnomocnika Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych.

11.3. Zrównoważony rozwój (art. 50 ust. 4 i art. 111 ust. 4 akapit drugi lit. f) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

Zgodnie ze *Strategią Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu*, przez **rozwój zrównoważony** należy rozumieć wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej. Stanowi on **jeden z trzech** określonych w Strategii **priorytetów**, obok rozwoju inteligentnego oraz rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu, które są ze sobą wzajemnie powiązane i warunkują sukces całej Unii Europejskiej, jak i poszczególnych państw członkowskich.

Problematyka zrównoważonego rozwoju kładzie **nacisk na efektywność wykorzystania zasobów**, **dostosowanie do zmiany klimatu i łagodzenie jej skutków**, **zwiększenie odporności na klęski żywiołowe, zapobieganie ryzyku i zarządzanie ryzykiem**. Jednocześnie, będący **komplementarnym do celów środowiskowych**, **wymiar społeczny** zakłada, że istotna jest także poprawa warunków i jakości życia człowieka, jako ostatecznego celu wszystkich zmian, co wiąże się z włączeniem w ramy programu również działań w zakresie strategicznej infrastruktury kultury i ochrony zdrowia.

Realizację zasady zrównoważonego rozwoju należy rozpatrywać na poziomie strategicznych celów oraz pojedynczych projektów. W odniesieniu do celów, **interwencja w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014-2020 łączy cele gospodarcze ze środowiskowymi** w jednym, spójnym nurcie interwencji publicznej. Przyjmuje się, że interwencja POIiŚ 2014-2020 **przyniesie znaczący wkład w rozwój gospodarki**, która będzie bardziej konkurencyjna, jednocześnie zrównoważona w ujęciu ekonomicznym, środowiskowym i przestrzennym.

W odniesieniu do projektów zasada ta obejmuje finansowanie przedsięwzięć minimalizujących wpływ działalności człowieka na środowisko, w tym nakierowanych na spełnienie acquis w obszarze środowiska. Realizacja założeń zrównoważonego rozwoju zgodnie z celami Strategii Europa 2020 oznacza również, że **w wymiarze całego programu oraz konkretnych przedsięwzięć jest uwzględniona problematyka łagodzenia i adaptacji do zmian klimatu**. Już **na etapie projektowania beneficjent musi zapewnić wdrożenie odpowiednich rozwiązań zapewniających odporność wspieranej infrastruktury** na zjawiska związane ze zmianami klimatu i powiązane z tym zagrożenia klęskami i katastrofami naturalnymi (zwiększone ryzyko powodziowe, susze, upały, ekstremalne zjawiska powodziowe). Ważne w kontekście wspieranej infrastruktury jest również jej **powiązanie z działaniami prowadzonymi na rzecz zapobiegania i zarządzania ryzykiem**. W praktyce ocena zasadności realizacji danego przedsięwzięcia bierze pod uwagę kwestię występowania określonych zagrożeń na danym obszarze (przede wszystkim o charakterze naturalnym) i długofalowe bezpieczeństwo inwestycji, związane z występowaniem negatywnych skutków takich zjawisk. Na poziomie projektów szczegółowe informacje w ww. zakresie są zawarte w dokumentacji aplikacyjnej.

Praktycznym i wymiernym sposobem realizacji zasady zrównoważonego rozwoju było opracowanie szczegółowych **kryteriów wyboru projektów**, które są zatwierdzone przez Komitet Monitorujący POIiŚ 2014-2020. W pracach nad opracowaniem kryteriów **wykorzystane zostały propozycje przedstawione w prognozie oddziaływania projektu programu na środowisko**. Właściwie dobrane kryteria pozwalają na zapewnienie, w przypadku wszystkich przedsięwzięć infrastrukturalnych, pełnej zgodności ze stosownymi wymogami środowiskowymi i efektywności energetycznej.

Aspekty związane ze stosowaniem założeń zrównoważonego w poszczególnych projektach objętych wsparciem ze środków **POIiŚ weryfikowane są na podstawie horyzontalnych kryteriów merytorycznych II stopnia**. W ramach **kryterium pn. *Zasada zrównoważonego rozwoju*** sprawdzane jest, czy projekt obejmuje finansowanie przedsięwzięć minimalizujących oddziaływanie działalności człowieka na środowisko. Zasada zrównoważonego rozwoju jest zachowana, jeżeli w ramach projektu zakłada się podejmowanie działań ukierunkowanych na: racjonalne gospodarowanie zasobami, ograniczenie presji na środowisko, uwzględnianie efektów środowiskowych w zarządzaniu, podnoszenie świadomości ekologicznej społeczeństwa.

11.4. Sprawozdania dotyczące wsparcia wykorzystanego na cele dotyczące zmiany klimatu (art. 50 ust. 4 rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

Wkład projektów dofinansowanych z POIiŚ 2014-2020 w realizację polityki klimatycznej **sprowadza się do** dwóch zasadniczych **aspektów**: **ograniczenia emisji gazów cieplarnianych** - poprzez wzrost znaczenia rozproszonych, odnawialnych źródeł energii oraz **poprawę efektywności energetycznej**, a także poprzez adaptację sektorów i obszarów wrażliwych do zmian klimatu.

Zasadnicze znaczenie miały **projekty** realizowane **w I osi priorytetowej** *Zmniejszanie emisyjności gospodarki* oraz w **działaniu 2.1** *Adaptacja do zmian klimatu…*, w ramach II osi priorytetowej które były **wprost ukierunkowane na realizację celów polityki klimatycznej**. Wkład w realizację polityki klimatycznej miały również projekty realizowane w innych osiach POIiŚ 2014-2020. W zdecydowanej większości projektów wkład ten obejmował **ograniczenie emisji gazów cieplarnianych**, głównie poprzez **podniesienie efektywności energetycznej budynków i procesów**, **zmniejszenie zapotrzebowania na energię** oraz **ograniczenie strat energii**, w mniejszym stopniu poprzez

dofinansowanie instalacji produkujących energię odnawialną lub tworzenie warunków do przyłączenia tego rodzaju instalacji.

W części projektów wkład w realizację polityki klimatycznej dotyczył **aspektów związanych z adaptacją do zmian klimatu** wykraczających poza zabezpieczenie samego przedsięwzięcia lub jego efektów przed skutkami zmian klimatu, klęskami żywiołowymi oraz ekstremalnymi zjawiskami pogodowymi. Do grupy tej zaliczono realizowane w **działaniu 2.1** projekty ukierunkowane na **dostosowanie do zmian klimatu**, jak również **projekty realizowane w innych działaniach**, w przypadku których można mówić o **integracji celów sektorowych z celami adaptacyjnymi**.

W części projektów POIiŚ 2014-2020 zastosowano rozwiązania, które można uznać za **dobre praktyki** w odniesieniu do **minimalizacji wpływu na klimat oraz maksymalizacji osiąganych efektów adaptacyjnych**, obejmujących nie tylko zwiększenie odporności samej budowanej lub modernizowanej infrastruktury na skutki zmian klimatu, ale także szerszy wpływ na jej użytkowników i otoczenie. Wśród dofinansowanych przedsięwzięć zidentyfikowano **przykłady nowatorskich w skali Polski rozwiązań** realizujących cele polityki klimatycznej, które można uznać za dobrą praktykę, takich jak np.:

- pozyskanie i zagospodarowanie biogazu w gospodarce wodno-ściekowej;
- wykorzystanie energii odnawialnej w procesach technologicznych, np. w procesie suszenia osadów;
- retencjonowanie lub zagospodarowanie wód opadowych;
- zastosowania białych i zielonych ścian i dachów.

Całkowite koszty kwalifikowalne operacji wybranych do udzielenia wsparcia **w części związanej ze zmianami klimatu wynoszą 5,4 mld euro**, natomiast odpowiadające im łączne **wydatki kwalifikowalne zadeklarowane przez beneficjentów to 293,2 mln euro**[3].

11.5. Rola partnerów we wdrażaniu programu (art. 50 ust. 4 i art. 111 ust. 3 akapit pierwszy lit. c) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

Zasada partnerstwa jest konsekwentnie realizowana na każdym etapie od programowania po wdrażanie POIiŚ 2014-2020. W praktyce realizacja zasady partnerstwa oznacza włączenie władz miejskich i innych instytucji publicznych, partnerów gospodarczych i społecznych, a także właściwych podmiotów reprezentujących społeczeństwo obywatelskie w procesy przygotowania, a następnie wdrażania programu, m.in. poprzez: zapewnienie dostępu do aktualnych informacji czy umożliwienie podmiotom reprezentującym określone środowiska udziału w pracach nad przygotowaniem dokumentów programowych, w tym w ramach konsultacji.

Podstawą realizacji zasady partnerstwa na etapie wdrażania jest utworzony dla programu **Komitet Monitorujący**, w skład którego wchodzą też przedstawiciele strony rządowej, samorządowej, organizacji pozarządowych, środowiska naukowego, pracowników oraz pracodawców. Przy powoływaniu Członków brano pod uwagę dążenie do zrównoważonego udziału poszczególnych grup oraz jak najwyższej efektywności ich pracy.

W roku sprawozdawczym Komitet Monitorujący rozpatrywał i zatwierdzał dokumenty programowe oraz dokumenty określające sposób wdrażania programu (Kryteria wyboru projektów), monitorował stan realizacji programu i zatwierdzał sprawozdanie roczne za 2017 rok, zapoznawał się z wynikami badań ewaluacyjnych prowadzonych na potrzeby POIiŚ. W trakcie posiedzeń Komitetu dyskutowane były wszelkie istotne kwestie mające wpływ na wdrażanie programu.

[3] Dane są obliczane automatycznie w SFC2014 na podstawie kategoryzacji danych z tabeli 7 załącznika nr 1 do niniejszego Sprawozdania oraz współczynnika określonego w rozporządzeniu 215/2014.

Powołana w 2015 roku **Grupa robocza ds. energetyki i efektywności energetycznej** zapewnia wsparcie merytoryczne Komitetu Monitorującego w zakresie zagadnień dotyczących energetyki i efektywności energetycznej. Grupę roboczą tworzą Członkowie, ich zastępcy i obserwatorzy Komitetu Monitorującego POIiŚ 2014-2020, którzy zgłosili chęć uczestniczenia w grupie. Do zadań grupy roboczej należy rekomendowanie zagadnień, które mogłyby być przedmiotem uchwał, analiza materiałów i prezentacja opinii na posiedzeniach Komitetu. Spotkania grupy roboczej były poświęcone głównie konsultowaniu kryteriów wyboru projektów w ramach I oraz VII osi priorytetowej.

W toku planowanych ewaluacji przewiduje się również stymulowanie aktywnego udziału partnerów właściwych dla podejmowanych zagadnień badawczych w prowadzonych działaniach ewaluacyjnych.

12. OBOWIĄZKOWE INFORMACJE I OCENA ZGODNIE Z ART. 111 UST. 4 AKAPIT PIERWSZY LIT. A) I B) ROZPORZĄDZENIA (UE) NR 1303/2013

12.1 POSTĘPY W REALIZACJI PLANU EWALUACJI ORAZ WYKORZYSTANIE WYNIKÓW EWALUACJI

Realizacja *Planu Ewaluacji dla POIiŚ 2014-2020* (PE POIiŚ) **postępuje zgodnie z założeniami**. Jedynym wyjątkiem jest opóźnienie realizacji części jednej z ewaluacji bieżących w zakresie dotyczącym badania ogólnopolskiego programu popularyzacji wiedzy i promocji inteligentnych systemów przesyłu i dystrybucji energii w ramach I osi priorytetowej, którego termin realizacji został prolongowany celem dostosowania do postępu wdrażania projektów przewidzianych do objęcia badaniem.

Zgodnie z założeniami PE POIiŚ, badania realizowane są bezpośrednio na podstawie jego zapisów lub po przeprowadzeniu stosownych analiz, jako tzw. ewaluacje *ad-hoc*. Na koniec 2018 roku **dysponowano łącznie wynikami 18-tu badań ewaluacyjnych:**

I. badania wykonane na podstawie PE POIiŚ:

1. *Efekty projektów zabezpieczania brzegów morskich zagrożonych erozją – perspektywa POIiŚ 2007-2013,*
2. *Podsumowanie efektów wdrażania projektów w ramach Priorytetu XII POIiŚ 2007-2013,*
3. *Badanie ex-post wsparcia sektora transportu w POIiŚ 2007-2013,*
4. *Ewaluacja projektów transportowych z perspektywy 2007-2013 w celu zapewnienia skutecznej realizacji projektów kolejowych w ramach V osi priorytetowej POIiŚ 2014-2020,*
5. *Ocena ogólnopolskiego systemu wsparcia doradczego dla sektora publicznego, mieszkaniowego oraz przedsiębiorstw w zakresie efektywności energetycznej i odnawialnych źródeł energii w ramach I osi priorytetowej POIiŚ 2014-2020,*
6. *Badanie sposobu realizacji celów zrównoważonego rozwoju w POIiŚ: badanie efektów POIiŚ 2007-2013 i pilotaż koncepcji badania wpływu POIiŚ 2014-2020,*
7. Ewaluacje sposobu wyboru projektów (badania przeprowadzone w sposób zgodny z *Zaleceniami* KJE):
   a) *Ewaluacja kryteriów i systemu wyboru projektów w ramach I i VII osi priorytetowych POIiŚ 2014-2020,*
   b) *Ewaluacja kryteriów i systemu wyboru projektów w ramach II osi priorytetowej „Ochrona środowiska, w tym adaptacja do zmian klimatu" POIiŚ 2014-2020,*

c) *Ewaluacja kryteriów i systemu wyboru projektów w ramach III - VI osi priorytetowych POIiŚ 2014-2020,*

d) *Ewaluacja kryteriów i systemu wyboru projektów w ramach VIII osi priorytetowej „Ochrona dziedzictwa kulturowego i rozwój zasobów kultury" Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014-2020,*

e) *Ewaluacja sposobu wyboru projektów w ramach IX osi priorytetowej POIiŚ 2014-2020;*

8. Ewaluacje *mid-term* (badania przeprowadzone w sposób zgodny z *Zaleceniami* IZ POIiŚ oraz *Zaleceniami* KJE):

a) *Ocena postępu rzeczowego I i VII osi priorytetowej POIiŚ 2014-2020 dla potrzeb przeglądu śródokresowego, w tym realizacji zapisów ram i rezerwy wykonania,*

b) *Ewaluacja śródokresowa dotycząca postępu rzeczowego II osi priorytetowej POIiŚ 2014-2020 oraz wkładu tej osi w realizację Strategii Europa 2020,*

c) *Ewaluacja bieżąca z elementami mid-term dotycząca postępu rzeczowego POIiŚ 2014-2020 dla potrzeb przeglądu śródokresowego, w tym realizacji zapisów ram i rezerwy wykonania w zakresie osi POIiŚ 2014-2020 wdrażanych przez CUPT,*

d) *Ocena postępu wdrażania VIII osi priorytetowej „Ochrona dziedzictwa kulturowego i rozwój zasobów kultury" PO IiŚ 2014-2020 dla potrzeb przeglądu śródokresowego, w tym realizacji zapisów ram i rezerwy wykonania,*

e) *Ocena postępu wdrażania IX Osi Priorytetowej Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014-2020,*

II. badania wykonane w trybie ad-hoc:

1. *Badanie wpływu projektów energetycznych realizowanych w ramach działania 10.1 POIiŚ 2007-2013 na stan infrastruktury i bezpieczeństwa energetycznego w Polsce,*
2. *Możliwości wdrażania instrumentu ESCO w ramach I osi priorytetowej POIiŚ 2014-2020.*

Wnioski uzyskane z powyższych badań (bez uwzględnienia ewaluacji *mid-term*, w przypadku których prace nad raportami końcowymi były finalizowane zgodnie z krajowymi *Wytycznymi* w I-szym kwartale 2019 r.) umożliwiły sformułowanie **ponad 140-tu rekomendacji.** Zdecydowana większość rekomendacji to rekomendacje programowe mające na celu sformułowanie wskazówek wspomagających realizację POIiŚ w bieżącej perspektywie programowej. Część wniosków będzie możliwa do zastosowania również na potrzeby perspektywy 2020+.

Najliczniejszą grupą wdrożonych rekomendacji są rekomendacje pochodzące z badań dotyczących sposobu wyboru projektów oraz ewaluacji o charakterze ex-post zrealizowanych w ubiegłych latach. Przykładami są tu rekomendacje sformułowane w wyniku przeprowadzonych w latach 2015-2017 ocen sposobu wyboru projektów w poszczególnych osiach prowadzące do:

- modyfikacji kryteriów wyboru projektów (np. wzmiankowane w AIR 2016 modyfikacje kryteriów VIII osi; dodanie w działaniu 2.4.1a - typ projektu *Działania o charakterze dobrych praktyk, związane z ochroną zagrożonych gatunków i siedlisk przyrodniczych* - kryterium nawiązującego do wskaźnika: *Powierzchnia siedlisk wspieranych w zakresie uzyskania lepszego statusu ochrony*, co w naborze w 2018 r. przyczyniło się do zwiększonej podaży projektów wykazujących ww. wskaźnik; czy modyfikacje kryteriów w Działaniach 2.1. i 2.2.),
- lub usprawnień procesu wyłaniania projektów do wsparcia, czego przykładem są działania informacyjne lub szkoleniowe w odniesieniu do potencjalnych wnioskodawców oraz osób oceniających wnioski o dofinansowanie przyczyniające się do wzrostu liczby prawidłowo przygotowanych wniosków o dofinansowanie oraz spójności prowadzonych ocen (np. zorganizowane przez CUPT na potrzeby osi transportowych szkolenie dotyczące kryterium:

Zgodność projektu ze Strategią Unii Europejskiej dla regionu Morza Bałtyckiego dla osób oceniających WoD, zorganizowane przez NFOŚiGW szkolenie dla potencjalnych wnioskodawców działań 1.5. i 1.6.2. mające na celu zwiększenie liczby prawidłowo składanych wniosków, czy opracowywane przez MZ materiały związane z oceną wniosków w IX osi i newsletter).

Przykładem wdrożenia rekomendacji z badań o charakterze ex-post są prowadzone przez CUPT na rzecz projektów transportowych POIiŚ prace w ramach Transportowego Obserwatorium Badawczego czy kontrole ex-ante, weryfikacje doradcze i szkolenia w zakresie PZP dla beneficjentów projektów wdrażanych w V osi POIiŚ 2014-2020 mające na celu usprawnienie wdrażania projektów na etapie postępowań przetargowych (który ewaluatorzy uznali za etap generujący najwięcej problemów realizacyjnych).

Wśród sformułowanych w wyniku ewaluacji *mid-term* wniosków i rekomendacji, dużą grupę stanowią - oparte o analizy wkładu interwencji podejmowanych w ramach poszczególnych osi POIiŚ 2014-2020 w realizację unijnej strategii na rzecz inteligentnego zrównoważonego wzrostu sprzyjającego włączeniu społecznemu - propozycje dotyczące rezerwy wykonania oraz rekalkulacji wartości docelowych wskaźników programowych. Wnioski z tych badań pozostają obecnie w fazie konsultacji, a zakres i termin ich wykorzystania dostosowany zostanie do wyników niezbędnych uzgodnień i harmonogramów związanych z przeglądem śródokresowym.

Zgodnie z krajowymi *Wytycznymi w zakresie ewaluacji*, wszystkie rekomendacje podlegają monitoringowi w ramach krajowego Systemu Wdrażania Rekomendacji.

12.2 Wyniki działań informacyjnych i promocyjnych funduszy polityki spójności prowadzonych w ramach strategii komunikacji

W okresie sprawozdawczym Instytucja Zarządzająca Programem Operacyjnym Infrastruktura i Środowisko oraz Instytucja Koordynująca Umowę Partnerstwa wraz z podległymi instytucjami systemu wdrażania prowadziły działania informacyjne i promocyjne zgodnie ze *Strategią komunikacji polityki spójności na lata 2014-2020*, *Strategią komunikacji Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko* oraz *Rocznym planem działań informacyjnych i promocyjnych na 2018 rok*. Działania te były adresowane przede wszystkim do potencjalnych i faktycznych beneficjentów, a także do odbiorców rezultatów.

Plan działań został opracowany na podstawie doświadczeń z prowadzonych działań informacyjno-promocyjnych w latach wcześniejszych oraz w oparciu o potrzeby grup docelowych, tj. potencjalnych beneficjentów i beneficjentów POIiŚ.

CELE

Wszystkie działania były prowadzone w oparciu o wytyczne komunikacyjne określone przez IK UP w zakresie informacji i promocji oraz priorytety komunikacyjne IZ POIiŚ 2014-2020 na rok 2018, które objęły:

- aktywizację potencjalnych beneficjentów POIiŚ w ubieganiu się o wsparcie z FE
- wspieranie beneficjentów POIiŚ w realizacji projektów
- zapewnienie społeczeństwu informacji nt. projektów współfinansowanych z FE w ramach POIiŚ
- zapewnienie szerokiej akceptacji społecznej dla działań rozwojowych realizowanych przy pomocy FE

WSPARCIE

Zgodnie z *Rocznym planem działań informacyjnych i promocyjnych* działania prowadzone przez instytucje systemu wdrażania miały charakter pronaborowy, a także edukacyjny i wspierający beneficjentów faktycznych w realizacji projektów. W tym celu w ramach działań edukacyjnych zorganizowano 74 szkolenia dla beneficjentów dotyczących m.in.: realizacji i rozliczania projektu, składania wniosku o płatność w systemie SL2014, kontroli, prawa zamówień publicznych, nadużyć finansowych i nieprawidłowości, zasad informacyjnych i promocyjnych oraz 16 szkoleń dla potencjalnych beneficjentów dotyczących m.in.: zasad naboru i kryteriów wyboru projektów, obsługi Generatora Wniosków o Dofinansowanie, przygotowania wniosków o dofinansowanie zasad i realizacji projektów.

Aby pomóc beneficjentom w realizacji obowiązków informacyjno-promocyjnych, IZ zorganizowała szkolenie w tym zakresie. Ponadto zapewniono wparcie dla beneficjentów w zakresie prawidłowego oznakowania projektów poprzez zamieszczanie informacji i dokumentów na stronie PO https://www.pois.gov.pl/strony/skorzystaj/obowiazki-przy-realizacji-projektow/#Zasady promocji i oznakowania. Dla wygody beneficjentów w jednym miejscu zebrane zostały: Podręcznik dla beneficjenta, Księga Identyfikacji Wizualnej, gotowe do pobrania logotypy, ciągi znaków czy wzory plakatów i tablic informacyjnych.

DZIAŁANIA PRONABOROWE

Działania dla potencjalnych beneficjentów skoncentrowane były na zadaniach związanych z prowadzonymi naborami wniosków o dofinansowanie w ramach POIiŚ 2014-2020 oraz na informowaniu o możliwościach, jakie oferują im projekty POIiŚ, a także na aktywnym zachęcaniu do składania wniosków. W celu skuteczniejszego dotarcia do potencjalnych beneficjentów, informacje o prowadzonych naborach były publikowane na PFE, stronie internetowej IP oraz wysyłany był newsletter z informacją o konkursie i/lub e-maile. Ponadto informacje te publikowane były też w prasie branżowej i regionalnej. Działania skoncentrowane były również na pokazywaniu efektów wdrażania POIiŚ 2014-2020.

INFORMACJA

Prowadzone były również przez cały rok działania informacyjne. Do głównych działań w obszarze informacji należą: publikowanie informacji na portalu www.funduszeeuropejskie.gov.pl oraz publikowanie materiałów na stronie www.pois.gov.pl. Wśród działań realizowanych przez instytucje w systemie należy wskazać rozwój i prowadzenie serwisów/zakładek poświęconych POIiŚ i poszczególnym osiom priorytetowym. IP stworzyła również Mapę projektów VIII osi Priorytetowej POIiŚ 2014- 2020 zgodnie ze standardami dostępności. W 6 punktach kontaktowych udzielano odpowiedzi na zapytania e-mailowe, telefoniczne oraz bezpośrednie dotyczące możliwości wsparcia i realizacji projektów POIiŚ.

Działania informacyjne i promocyjne prowadzone przez instytucje w systemie POIiŚ objęły również wydawanie publikacji oraz udział w wydarzeniach zewnętrznych, współpracę z mediami, działania marketingowe w internecie i działania reklamowe. Zorganizowano 8 konferencji tematycznych w obszarze transportu, energetyki i środowiska służących m.in. podsumowaniu efektów wykorzystania środków z Programu.

KOMUNIKACJA

Prowadzona była również współpraca z IK UP w ramach cyklicznej akcji informacyjno-promocyjnej Dni Otwarte Funduszy Europejskich oraz kampanii internetowej „Dostępność plus". IK UP prowadziła zróżnicowane działania, wykorzystując wiele kanałów:

- **Internet**: media społecznościowe (współpraca z influencerami, profile YT, FB, Instagram, Twitter prowadzone przez IK UP, IP i IW), kanały VOD, portal FE i serwisy internetowe IZ, IP, IW POIiŚ
- **Telewizję**: audycje telewizyjne

- **Radio**: audycje radiowe
- **Prasę**: artykuły sponsorowane i ogłoszenia prasowe (wydania papierowe i elektroniczne)

EFEKTY

Wszystkie działania przyniosły w 2018 roku efekty w postaci niemal 1,17 mln odwiedzin na serwisach poświęconych POIiŚ, ponad 450 uczestników szkoleń dla potencjalnych beneficjentów oraz prawie 5 000 dla beneficjentów faktycznych.

Wszystkie te działania wspierają świadomość istnienia funduszy europejskich w Polsce. Jak wynika z badań przeprowadzonych przez IK UP (*Badanie rozpoznawalności i wiedzy o Funduszach Europejskich w społeczeństwie polskim. Edycja 2018; Badanie trafności i skuteczności działań informacyjno-promocyjnych oraz edukacyjnych skierowanych do beneficjentów krajowych programów operacyjnych; Badanie wiedzy i potrzeb informacyjnych wśród przedsiębiorców MŚP; Badanie użyteczności user experience Portalu Funduszy Europejskich www.funduszeeuropejskie.gov.pl wraz z serwisami krajowych programów operacyjnych; Badanie trackingowe na potrzeby monitorowania świadomości, znajomości i poziomu wiedzy nt. Funduszy Europejskich 2018/2019*), **aż 91% Polaków zna pojęcie FE, a 66% wie, co ono oznacza. Co więcej, 61% Polaków uważa, że Fundusze Europejskie w Polsce są dobrze wykorzystywane (istotny statystycznie wzrost o 4 p.p. w stosunku do roku 2016).**

Łączny koszt wszystkich zrealizowanych w 2018 roku działań informacyjnych i promocyjnych instytucji systemu wdrażania POIiŚ wyniósł: 854 147,97 euro (3 675 227,88 zł)[4] (łączne wydatki IK UP, IZ, IP i IW POIiŚ).

13. DZIAŁANIA PODJĘTE W CELU SPEŁNIENIA WARUNKÓW WSTĘPNYCH (ART. 50 UST. 4 ROZPORZĄDZENIA (UE) NR 1303/2013)

Nie ma zastosowania do *Sprawozdania rocznego z wdrażania POIiŚ 2014-2020* za 2018 rok.

14. DODATKOWE INFORMACJE, KTÓRE MOŻNA DOŁĄCZYĆ, W ZALEŻNOŚCI OD TREŚCI I CELÓW PROGRAMU OPERACYJNEGO (ART. 111 UST. 4 AKAPIT DRUGI LIT. A), B), C), D), G) I H) ROZPORZĄDZENIA (UE) NR 1303/2013)

14.1 POSTĘPY W REALIZACJI ZINTEGROWANEGO PODEJŚCIA DO ROZWOJU TERYTORIALNEGO, W TYM ROZWOJU REGIONÓW, KTÓRE CIERPIĄ NA SKUTEK SYTUACJI DEMOGRAFICZNEJ ORAZ STAŁYCH LUB NATURALNYCH NIEKORZYSTNYCH WARUNKÓW, ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU OBSZARÓW MIEJSKICH ORAZ ROZWOJU LOKALNEGO KIEROWANEGO PRZEZ SPOŁECZNOŚĆ W RAMACH PROGRAMU OPERACYJNEGO

W POIiŚ w wybranych priorytetach inwestycyjnych **realizowane są projekty komplementarne do Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych (ZIT)**, jak również **projekty zapisane w Kontraktach Terytorialnych**, co ma służyć lepszemu ukierunkowaniu terytorialnemu wsparcia. Zastosowanie takiego podejścia wynika ze zintegrowanego charakteru strategii ZIT i Kontraktów Terytorialnych, które oprócz inwestycji o charakterze regionalnym będą mogły być uzupełniane działaniami komplementarnymi finansowanymi zgodnie z regułami wsparcia właściwymi dla danego programu krajowego. W ten sposób POIiŚ wnosi wkład w realizację podejścia zintegrowanego, pomimo, iż w ramach samego programu nie przewiduje się realizacji projektów w formule ZIT.

Osie priorytetowe, w ramach których dofinansowywane są projekty komplementarne do ZIT oraz projekty wynikające z Kontraktów Terytorialnych:

[4] przeliczono wg kursu sprawozdawczego, tj. 4,3028 euro/zł.

- I *Zmniejszenie emisyjności gospodarki* - w wybranych działaniach kryterium formalnym dla projektów pozakonkursowym jest zgodność ze strategią ZIT;
- V *Rozwój transportu kolejowego w Polsce* - jednym z merytorycznych kryteriów wyboru projektów jest „Spójność ze strategią ZIT". Dodatkowe punkty uzyskują projekty wskazane w strategii ZIT jako przedsięwzięcia komplementarne do inwestycji realizowanych w ramach strategii;
- VI *Rozwój publicznego transportu zbiorowego w miastach* - wszystkie inwestycje wybrane do dofinansowania wynikają ze Strategii Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych dla 13 miast wojewódzkich (z wyłączeniem miast Polski Wschodniej)
- VIII *Ochrona dziedzictwa kulturowego i rozwój zasobów kultury* – premiowane są inwestycje uzgodnione w ramach Kontraktów Terytorialnych.

Do końca okresu sprawozdawczego podpisanych zostało **236 umów o dofinansowanie dla inwestycji realizowanych jako komplementarne do ZIT i wynikających z Kontraktów Terytorialnych**. Łączna wartość wspartych projektów to 3,5 mld euro, natomiast kwota udzielonego dofinansowania ze środków unijnych to 1,7 mld euro.

14.2 Postępy w realizacji przedsięwzięć mających na celu zwiększenie zdolności instytucji i beneficjentów w państwach członkowskich w zakresie zarządzania funduszami i korzystania z nich

Nie ma zastosowania w Programie Operacyjnym Infrastruktura i Środowisko 2014-2020.

14.3 Postępy w realizacji wszelkich przedsięwzięć międzyregionalnych i transnarodowych

Nie ma zastosowania w Programie Operacyjnym Infrastruktura i Środowisko 2014-2020.

14.4 W stosownych przypadkach — wkład w strategie makroregionalne i strategie morskie

Do dokumentów strategicznych, które uwzględnione zostały w procesie programowania wsparcia należy Strategia UE dla Regionu Morza Bałtyckiego (SUE RMB). Dokument ten ma wielowymiarowe znaczenie dla POIiŚ 2014-2020, przede wszystkim z uwagi na zbieżność tematyczną interwencji, konieczność koordynacji i promowanie współpracy w obszarach wspólnego zainteresowania oraz wymiar terytorialny, który do realizowanych działań programu wprowadza perspektywę makroregionalną i ponadnarodową. W przypadku tego dokumentu, integracja problemowa z POIiŚ 2014-2020 dotyczy wszystkich trzech celów tj. **związanych z ochroną morza**, **poprawą dostępności regionu** oraz **zwiększeniem dobrobytu**. Działania wynikające z POIiŚ 2014-2020 przyczynią się do wzmacniania rozwoju oraz rozwiązywania problemów nie tylko istotnych w danym kontekście regionalnym czy krajowym, lecz wnoszą wkład do rozwoju na szerszym obszarze.

Do końca okresu sprawozdawczego z beneficjentami wykazującymi **związek ich projektów** ze **Strategią UE dla regionu Morza Bałtyckiego** podpisanych zostało **1 140 umów o dofinansowanie**. Wartość tych inwestycji to 23,8 mld euro, natomiast kwota dofinansowania ze środków UE to 12,5 mld euro. Projekty te są realizowane w ramach wszystkich inwestycyjnych osi priorytetowych.

14.5 W STOSOWNYCH PRZYPADKACH — POSTĘPY W REALIZACJI PRZEDSIĘWZIĘĆ W DZIEDZINIE INNOWACJI SPOŁECZNYCH

Nie ma zastosowania w Programie Operacyjnym Infrastruktura i Środowisko 2014-2020.

14.6 POSTĘPY WE WDRAŻANIU DZIAŁAŃ W CELU ZASPOKOJENIA SZCZEGÓLNYCH POTRZEB OBSZARÓW GEOGRAFICZNYCH NAJBARDZIEJ DOTKNIĘTYCH UBÓSTWEM LUB GRUP DOCELOWYCH NAJBARDZIEJ ZAGROŻONYCH DYSKRYMINACJĄ LUB WYKLUCZENIEM SPOŁECZNYM, ZWŁASZCZA W ODNIESIENIU DO SPOŁECZNOŚCI ZMARGINALIZOWANYCH I OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI, DŁUGOTRWALE BEZROBOTNYCH ORAZ MŁODYCH LUDZI, KTÓRZY NIE PRACUJĄ, W TYM, W STOSOWNYCH PRZYPADKACH, WYKORZYSTANE ŚRODKI FINANSOWE

Nie ma zastosowania w Programie Operacyjnym Infrastruktura i Środowisko 2014-2020.

15. INFORMACJA FINANSOWA NA POZIOMIE OSI PRIORYTETOWYCH I POZIOMIE PROGRAMU (ART. 21 UST. 2 I ART. 22 UST. 7 ROZPORZĄDZENIA (UE) NR 1303/2013)

Dodatkowe informacje finansowe zostały zawarte w załączniku nr 1 do *Sprawozdania rocznego z wdrażania Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014-2020*.

CZĘŚĆ C.

16. INTELIGENTNY, TRWAŁY WZROST GOSPODARCZY SPRZYJAJĄCY WŁĄCZENIU SPOŁECZNEMU

Głównym celem Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014-2020, wynikającym ze Strategii Europa 2020, jest zrównoważony wzrost, który należy rozumieć jako **wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej, w której cele środowiskowe są dopełnione działaniami na rzecz spójności gospodarczej, społecznej** (włączenie społeczne i walka z ubóstwem) **oraz terytorialnej**.

Realizacja projektów z zakresu **infrastruktury elektroenergetycznej** przyczynia się do stymulacji rozwoju regionu, w którym są realizowane, chociażby poprzez wzrost zatrudnienia u wykonawców na etapie realizacji prac budowlanych. Dodatkowo korzystnie wpływa na rozwój lokalnej gospodarki poprzez uatrakcyjnienie regionów pod kątem inwestycyjnym.

Dofinansowane projekty uwzględniają zasadę zrównoważonego rozwoju poprzez finansowanie przedsięwzięć minimalizujących oddziaływanie działalności człowieka na środowisko, dążenie do maksymalizacji efektu ekonomicznego projektu ze zwiększaniem efektywności wykorzystania zasobów oraz zmniejszeniem negatywnych oddziaływań na środowisko, ograniczanie zanieczyszczeń emitowanych do środowiska, w tym zwłaszcza powietrza oraz wody już na etapie projektowania rozwiązań technologicznych, wspieranie zwiększenia efektywności energetycznej i pozyskiwanie energii z niskoemisyjnych źródeł z maksymalnym wykorzystaniem lokalnej bazy surowcowej czy energooszczędne budownictwo.

Realizacja projektów w ramach **infrastruktury gazu ziemnego** wpłynie pośrednio na podwyższenie standardu zaopatrzenia w gaz ziemny, zaspokajanie potrzeb bytowych mieszkańców, a w konsekwencji na podniesienie potencjału gospodarczego obszarów objętych wsparciem.

Realizacja projektów **w sektorze transportu** przyczynia się do systematycznej poprawy spójności gospodarczej i społecznej, jak również pozytywnie oddziałuje na redukcję kosztów społecznych generowanych przez istniejące bariery transportowe lub komunikacyjne. Brak dostępu do podstawowych usług, brak możliwości pełnoprawnego uczestniczenia w życiu społecznym i kulturalnym, brak dostępu do nauki – to tylko nieliczne problemy, które dzięki planowaniu dostępności w transporcie można rozwiązywać. Efekty w postaci np. szerszego dostępu do rynku pracy grupy społecznej osób z ograniczoną mobilnością, w sytuacji obserwowanego ubytku zasobów siły roboczej, będą pozytywnie wpływać na ogół społeczeństwa. Działania poprawiające dostępność przestrzeni, transportu, dóbr i usług, zwiększające udział osób z niepełnosprawnościami i osób starszych w życiu społecznym, mają więc szczególne znaczenie ekonomiczne i psychologiczne. Stopień dostępności przestrzeni publicznej, budynków użyteczności publicznej oraz transportu publicznego wciąż wymaga poprawy. Konieczne jest zapewnienie funkcjonalności zastosowanych rozwiązań oraz uwzględnienie nawet prostych kwestii organizacyjnych.

Działania w ramach **sektora środowiska** koncentrują się na rozwoju infrastruktury w zakresie gospodarki odpadami i wodno-ściekowej, przeciwdziałaniu spadkowi różnorodności biologicznej, zwiększeniu możliwości zapobiegania zagrożeniom naturalnym oraz wzmocnieniu odporności na zagrożenia związane z negatywnymi efektami zmian klimatu.

Każdy z typów projektów realizowany w działaniu 2.1 *Adaptacja do zmian klimatu…* przyczynia się, w mniejszym lub większym stopniu, do:

- poprawy bezpieczeństwa mieszkańców;

- zmniejszenia strat materialnych (np. remonty, odszkodowania, spalone tereny leśne) i niematerialnych (np. zniszczeń dzielnic zabytkowych) wynikających z katastrof naturalnych;
- poprawy jakości życia mieszkańców (np. zmniejszenie utrudnień w funkcjonowaniu miasta podczas i bezpośrednio po opadach; walory rekreacyjne; niwelacja niedogodności związanych z tzw. miejskimi wyspami ciepła);
- zwiększenie atrakcyjności osiedleńczej, inwestycyjnej, rekreacyjnej, turystycznej (czasami uzdrowiskowej) dzięki zapewnieniu bezpieczeństwa oraz poprawie jakości środowiska naturalnego.

W przypadku działań dotyczących **zagospodarowania wód opadowych i rozwoju terenów zieleni miejskiej** występuje dodatkowo efekt synergii. Uzupełniają się one wzajemnie, służą realizacji tego samego celu, a niekiedy przyczyniają się do wzajemnego wzmocnienia wkładu w dostosowanie przestrzeni miejskiej do zmian klimatu. Zagospodarowanie wód opadowych w działaniu 2.1 wspiera realizację celu działania 2.5, jakim jest zahamowanie procesu degradacji zieleni w miastach, który powodowany jest m.in. przez deficyty dyspozycyjnych zasobów wód opadowych. Z drugiej strony tereny zieleni miejskiej spowalniają odpływ i retencjonują wody opadowe, wspierając realizację celów szczegółowych działania 2.1.

W przypadku projektów odpadowych dot. PSZOK, spośród wszystkich działań II osi, notuje się najwyższy wzrost zatrudnienia. Przyczyniają się one również do **zwiększenia świadomości ekologicznej mieszkańców**. Dodatkowo projekty dotyczące gospodarowania odpadami komunalnymi w konsekwencji - dzięki poprawie stanu środowiska - mogą przyczynić się do poprawy jakości życia i zdrowia mieszkańców.

Interwencja II osi priorytetowej będzie miała istotny wpływ na realizację zobowiązań akcesyjnych w obszarze **gospodarowania odpadami komunalnymi**, wynikających z Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/98/WE z dnia 19 listopada 2008 r. w sprawie odpadów. Realizowane w działaniu 2.2 projekty przyczyniają się do stworzenia warunków dla rozwoju systemu selektywnej zbiórki odpadów komunalnych i ograniczenia ilości odpadów komunalnych podlegających składowaniu. Na obecnym etapie wpływ programu na zmiany w omawianych obszarach można ocenić jako średnio istotny, jednak docelowo skala oczekiwanych efektów projektów w działaniu 2.2. będzie większa – do końca 2018 roku zakontraktowano bowiem dopiero ok. 48% alokacji środków UE na działanie 2.2.

Projekty dotyczące **gospodarki wodno-ściekowej** zapewnią poprawę jakości życia mieszkańców m.in. przez zwiększenie lub zapewnienie dostępu do wody pitnej i kanalizacji. Dzięki temu, jak i poprawie stanu środowiska, zwiększy się również atrakcyjność osiedleńcza, inwestycyjna oraz w nieco mniejszym stopniu rekreacyjna i turystyczna. Poprawa jakości środowiska naturalnego przyczyni się również do poprawy zdrowia mieszkańców.

Interwencja II osi priorytetowej POIiŚ 2014-2020 będzie miała istotny wpływ na realizację zobowiązań akcesyjnych w obszarze **oczyszczania ścieków komunalnych**, wynikających z Dyrektywy Rady 91/271/EWG z dnia 21 maja 1991 r. dotyczącej oczyszczania ścieków komunalnych. W wyniku realizacji projektów w działaniu 2.3 zrealizowana zostanie znaczna część inwestycji przewidzianych w Krajowym programie oczyszczania ścieków komunalnych. Całkowita wartość wspartych inwestycji dotyczących gospodarki ściekowej wynosi ok. 3 mld euro, co odpowiada ok. 47% potrzeb inwestycyjnych określonych w KPOŚK.

W sferze efektów społecznych projekty z działania 2.4 przyczynią się przede wszystkim do **wzrostu świadomości ekologicznej**. Poprzez poprawę jakości środowiska naturalnego projekty przyczyniają się także do **poprawy jakości życia i zdrowia mieszkańców**, jak również zwiększenia atrakcyjności osiedleńczej, inwestycyjnej, rekreacyjnej, turystycznej obszarów objętych wsparciem.

Interwencja II osi priorytetowej POIiŚ 2014-2020 będzie miała istotny wpływ na realizację zobowiązań akcesyjnych w obszarze ochrony przyrody, wynikających z *Dyrektywy 92/43/EWG w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory* (dyrektywa siedliskowa) oraz *Dyrektywy 2009/147/WE w sprawie ochrony dzikiego ptactwa* (dyrektywa ptasia).

W działaniu 2.4 realizowany jest projekt *Opracowanie planów zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000*, obejmujący opracowanie do końca 2022 r. PZO dla 283 obszarów Natura 2000, tj. 28% łącznej liczby obszarów Natura 2000 w Polsce**. Skalę wkładu POIiŚ w realizację zobowiązań traktatowych w zakresie opracowania dokumentów planistycznych dla obszarów Natura 2000 należy ocenić jako bardzo znaczącą.**

Ponadto, zgodnie ze stanem wynikającym z umów zawartych do 31.12.2018 r., w projektach realizowanych w działaniu 2.4 prowadzone są **działania obejmujące ochronę in-situ i ex-situ zagrożonych gatunków i siedlisk na powierzchni ok. 35 tys. ha**, a docelowo może objąć nawet 130-150 tys. ha. Co prawda działania te mogą być prowadzone zarówno na obszarach Natura 2000, jak i poza nimi – **znaczna ich część przyczynia się jednak do realizacji zadań wynikających z PZO i tym samym do realizacji zobowiązań traktatowych**.

Podsumowując, jak wynika z analizy przeprowadzonej przez ewaluatorów, każde z działań II osi priorytetowej przyczynia się do realizacji priorytetów rozwojowych określonych w unijnych dokumentach strategicznych. Można stwierdzić, że:

- **najwyższą europejską wartość dodaną** wykazują działania **2.2, 2.3** oraz **2.4** przyczyniając się bezpośrednio do realizacji zobowiązań traktatowych oraz do zmniejszania dysproporcji rozwojowych pomiędzy Polską oraz innymi krajami UE,
- w kontekście realizacji zdefiniowanych **celów energetyczno-klimatycznych** SE 2020, potencjalnie najwyższy wpływ ilościowy (choć nie wliczany wprost do wskaźników mierzących realizację celów SE 2020 w Polsce) ma **działanie 2.3,** przede wszystkim dzięki często występującemu w projektach komponentowi obejmującemu odzysk i wykorzystanie metanu (biorąc pod uwagę fakt, że metan szacowany jest jako 25 razy bardziej szkodliwy dla klimatu niż $C0_2$) w biogazowniach oraz poprawie efektywności energetycznej procesów, a następnie **działanie 2.2**, które poprzez racjonalizację wykorzystania zasobów będzie przekładać się na zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych;
- **działania 2.1 i 2.5** mają **największy wkład w postępy w adaptacji do zmian klimatu.**

Interwencja **w sektorze kultury** będzie miała wpływ przede wszystkim na realizację priorytetu Strategii Europa 2020 dotyczącego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu, charakteryzowanego przez wysoki poziom zatrudnienia oraz spójności społecznej. Obserwowany wpływ może wynikać zarówno z efektów bezpośrednich wsparcia, jak też z efektów pośrednich realizowanej interwencji.

Bezpośrednim efektem wsparcia w zakresie ochrony zabytków oraz rozwoju zasobów kultury będą z jednej **strony miejsca pracy powstałe w ramach projektów** (docelowo w ramach projektów VIII osi powstanie ponad 500 miejsc pracy, uwzględniając zatrudnienie etatowe oraz inne formy zatrudnienia). Z drugiej strony, **większa dostępność do infrastruktury i tym samym do oferty kulturalnej oraz działań edukacyjno-kulturalnych dla społeczeństwa**, stanowić będzie istotny element wzmacniający kapitał społeczny oraz będzie ograniczać poczucie wykluczenia społecznego. Pod tym względem istotne są efekty interwencji związane ze zwiększeniem dostępności do zasobów kultury i dziedzictwa kulturowego szczególnie dla grup defaworyzowanych, które uznać należy za jedne z istotniejszych efektów związanych z przeciwdziałaniem wykluczeniu i włączeniem społecznym. Poprawa dostępności wiąże się zarówno z likwidacją barier architektonicznych, jak i stworzeniem oferty dostosowanej do potrzeb grup defaworyzowanych, w szczególności osób z różnym stopniem niepełnosprawności.

Pośrednio, realizacja projektów w obszarze kultury stanowi rodzaj inwestycji infrastrukturalnej, która pozytywnie oddziałuje na koniunkturę gospodarczą, przyczyniając się do poprawy sytuacji na rynku pracy. Dzięki zwiększonemu popytowi na pracowników rośnie zatrudnienie i płace, a w konsekwencji spada odsetek osób żyjących w ubóstwie i zagrożonych wykluczeniem społecznym. Efekt ten jest związany bezpośrednio ze zwiększeniem zatrudnienia, które pozytywnie wpływa na dochody pozostające do dyspozycji poszczególnych gospodarstw domowych, w których żyją nowozatrudnione osoby. W rezultacie poprawi się ich sytuacja ekonomiczna, zmniejszając ryzyko życia w ubóstwie. Jednocześnie, większa dostępność zasobów kultury i obiektów dziedzictwa kulturowego ograniczy liczbę osób mających poczucie wykluczenia społecznego. Dotyczy to zwłaszcza osób z niepełnosprawnościami, które często z powodu barier architektonicznych nie mogły korzystać z bogactwa oferty kulturalnej. Poprawiony zostanie również dostęp do zasobów kultury dla innych grup osób, dotychczas w dużej mierze wykluczonych z udziału w wydarzeniach kulturalnych. W zależności od projektu, dotyczy to m.in. osób posiadających ograniczone zasoby finansowe (bezpłatny dostęp do części zasobów), dzieci, osób starszych czy innych grup defaworyzowanych.

Inwestycje wspierane w VIII osi priorytetowej przyczyniają się również do osiągnięcia innych założeń strategii Europa 2020 i dokumentów stanowiących jej kontynuację, w tym inicjatyw przewodnich. W dokumentach unijnych podkreśla się duży potencjał sektora kreatywnego, dla którego rozwoju kultura i dziedzictwo kulturowe są istotnymi czynnikami.

W Projekcie przewodnim *Unia innowacji* duży nacisk położony jest na potrzebę lepszego wykorzystania potencjału kreatywnego, który występuje w Europie. Usługi sektora kultury i sektora kreatywnego wskazywane są jako jedne z usług o wysokim potencjale rozwoju. Dotyczy to m.in. usług związanych z projektowaniem, które pozwala wprowadzić na rynek nowe pomysły i przekształcać je w produkty przyjazne i atrakcyjne użytkownikom. Zadania związane z tworzeniem odpowiednich warunków dla rozwoju przemysłu kultury i przemysłu kreatywnego zostały uwzględnione w Zielonej księdze w sprawie uwalniania potencjału przedsiębiorstw z branży kultury i branży twórczej. W dokumencie tym wskazuje się, że działalność przemysłu kreatywnego opiera się m.in. na bogatym i zróżnicowanym dziedzictwie kulturowym.

Projekty VIII osi priorytetowej są więc jednym z istotnych elementów tworzących warunki dla rozwoju przemysłów kreatywnych, ponieważ przyczynią się do poprawy atrakcyjności i rozszerzenia oferty instytucji kultury, jak również ochrony oraz pełniejszego wykorzystania zasobów dziedzictwa kulturowego. Zasoby kultury stanowią często inspirację dla artystów i twórców, w takich branżach jak: architektura, design, moda, wzornictwo przemysłowe, grafika, produkcja filmów, reklam etc. Również wsparcie na rzecz szkół i uczelni artystycznych, które kształcą przyszłych pracowników sektora kultury przyczynia się do wzmocnienia jego potencjału.

Projekty wspierane w ramach **sektora zdrowia** w dużej mierze mają korzystny wpływ na realizację priorytetów rozwojowych sformułowanych na poziomie Unii Europejskiej i odzwierciedlonych w zapisach Strategii Europa 2020. Inne unijne i krajowe dokumenty o charakterze strategicznym, w tym Country-Specific Recommendations dla Polski, Umowa Partnerstwa, Policy Paper dla ochrony zdrowia na lata 2014-2020 oraz Strategia Odpowiedzialnego Rozwoju bezpośrednio nawiązują do Strategii 2020 i są z nią w wysokim stopniu spójne, co sprawia, że cele zawarte w tych dokumentach w sposób analogiczny jak to miało miejsce w przypadku Strategii Europa 2020 poddają się wpływowi interwencji realizowanej w ramach IX osi priorytetowej.

Inwestycje w **infrastrukturę ochrony zdrowia** (z zakresu ratownictwa medycznego oraz usług wysokospecjalistycznych) zapewnią **poprawę dostępu do usług medycznych**, tym samym w sposób pośredni sprzyjając szeroko rozumianemu włączeniu społecznemu i chroniąc przed wykluczeniem społecznym. W efekcie prowadzonej interwencji ukierunkowanej na zmniejszanie nierówności w zakresie zdrowia można oczekiwać **poprawy jakości życia ludności**, co stanowi istotny komponent koncepcji rozwoju zrównoważonego, do której interwencja w ramach IX oś priorytetowa wnosi znaczący wkład.

17. KWESTIE MAJĄCE WPŁYW NA WYKONANIE PROGRAMU I PODJĘTE DZIAŁANIA — RAMY WYKONANIA (ART. 50 UST. 2 ROZPORZĄDZENIA (UE) NR 1303/2013)

Zobowiązania dla wskaźnika finansowego *Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych* określone odrębnie dla każdej osi priorytetowej i kategorii regionu **zostały osiągnięte na poziomie gwarantującym sukces** w realizacji celów założonych w Ramach Wykonania dla Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014-2020. 12 wskaźników finansowych zostało osiągniętych na poziomie przekraczającym 100%, a 1 wskaźnik został zrealizowany w 95% (VI oś).

W pełni zrealizowane zostały **rzeczowe cele pośrednie określone na 2018 r.** dla wszystkich tzw. Kluczowych Etapów Wdrożeniowych oraz dla wskaźnika produktu.

Tym samym z sukcesem zrealizowane zostały wszystkie zobowiązania określone w Ramach Wykonania dla POIiŚ na 2018 rok.

18. INICJATYWA NA RZECZ ZATRUDNIENIA LUDZI MŁODYCH ART. 19 UST. 4 I 6 ROZPORZĄDZENIA (UE) NR 1304/2013 (W STOSOWNYCH PRZYPADKACH)

Nie ma zastosowania w Programie Operacyjnym Infrastruktura i Środowisko 2014-2020.